ელვა

ტფილისი

შაბათი, 15 (28) აპრილი.

1906

წელიწადი პირველი.

ცალკე ნომერი 3 კაპ.

გაზეთი „ელვა“ წლიურათ ღირს 6 მან., თვიურათ 50 კაპ., განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვერდზე 15 კაპ., უკანასკნელ გვერდზე 10 კაპ.

რედაქციასთან მოლაპარაკება შეიძლება 12—2 საათამდე.

დაუბეჭდავი მცირე წერილები არ ინახება, ხოლო ვრცელი წერილები ინახება რედაქციაში 15 დღის განმავლობაში. ვისაც ამათ შესახებ პასუხის მიღება სურს რედაქციისაგან,—საპასუხო მარკა უნდა გამოგზავნოს. დასაბეჭდი წერილები გარჩეული ხელით უნდა იყოს დაწერილი და ავტორისაგან ხელ-მოწერილი ადრესის აღნიშვნით.

ადრესის გამოცვლა იმ ხელის მომწერთათვის, რომლებსაც ფოსტით (ბანდეროლით) ეგზავნებათ გაზეთი და აგრეთვე თფილისიდან სხვა ადგილზე გადატანა ღირს 20 კაპ.

რედაქცია იმყოფება ველიკოკნიაჟ. ქუჩ., № 17.

№ 27 — ყოველ-დღიური გაზეთი. — № 27

გაზეთი „ელვა“ მევაზეთეებმა **უნდა გაყიდონ სამ კაპეიკათ**, როგორც თფილისში, ისე სხვა ქალაქებში და **სახალხო მატარებლებშიაც.**

ამ წლის 12 მარტიდან გამოდის ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ელვა“

„ელვა“ წლიურათ ღირს თფილისში და თფილის გარეთაც 6 მან., 5 მარტიდან წლის ბოლომდის 5 მან., თვიურათ 50 კაპ., ხოლო ცალკე ნომერი **მევაზეთეებთან თფილისში და სხვა ადგილებშიაც 3 კაპ.**

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვერდზე 15 კაპ., უკანასკნელზე—10 კაპ.

რედაქცია ღიაა დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 2 საათამდე და საღამოს 6-დან 7-დე.

ხელის მოწერა მიიღება:

თფილისში: რედაქციის კანტორაში—ველიკოკნიაჟესკ. ქუჩაზე, № 17.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, Редакція „ЕЛВА“.

რედაქციისაგან:

რედაქცია თხოვს ბბ ნ ხელის მომწერლებს, გაზეთის მისაღებათ მიმართონ (ფოსტით გვიან მიდის, ამ საშუალებით კი ადრე მიიღებენ) ჩვენს აგენტებს, რომლებთანაც გაზეთი ნომრობით იყიდება და ხელის მოწერაც მიიღება. აგენტების სია: **ქუთაისში**—ქურნ.-გაზ. კანტორა „კოლხიდა“. **ბათომში**—მიხ. კალანდაძე, **ფოთში**—ბესარიონ ვაშაკიძე, **ოზურგეთში**—მოსე ტულუში, **სოხუმში**—მ. ძიძიგურის გაზეთების ბიურო, **გორში**—არჩუაძე, **ჭიათურაში**—ვლად. მოსეშვილი, **ზესტაფონში**—ივ. საყვარელიძე, **სამტრედიაში**—როსტომ ბასილაძე, **ხაშურში**—ი. კვალიაშვილი, **თელავში**—ქეთო ზარაფიშვილისა, **სიღნაღში**—ხაქ. მენთეშაშვილი, **ბორჯომში**—მიხ. დადიანი, **ლანჩხუთში**—ვ. ებრალიძე, **ჩოხატაურში**—გიორგი ქლენტი, **ხონში**—ბახტაძის წიგნის მაღაზია „რუსთაველი“, **ერევანში**—შუშანიანცი.

რედაქცია თხოვს აგენტებს **ანგარიში თავ-თავის დროზე გამოგზავნონ**, წინააღმდეგ შემთხვევაში გაზეთის გზავნა მოესპობათ.

აგენტებს რედაქცია ნომერს **ორ კაპეიკათ აძლევს.**

საღამოს

ქართული წარმოდგენა

სახაზინო თეატრში

შაბათს, 15 აპრილს 1906 წელს

ქართული დრამატიული საზოგადოების დასის მიერ

წარმოდგენილი იქნება

ვლ. ალექსი-მესხიშვილის მონაწილეობით

ყაჩაღები

ტრაგ. 5 მოქ. შილლერისა, თარ. ნ. ავალიშვილისა.

დილით

კვირას 16 აპრილს

ტარტიუფი

კომედ. 5 კოქ. მოლიერისა, თარგმ. მაჭავარიანისა.

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნი ტასო აბაშიძე, ა. კარგარეთელი, ნ. ჯავახიშვილი. ბ-ნნი: ვლ. ალექსი-მესხიშვილი, ვ. აბაშიძე, მ. დადიანი, დ. ჩარკვიანი, შალიკაშვილი.

წარმოდგენა დაიწყება საღამოს 8 საათზე

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია

მოწაფეებისათვის ადგილები ბალკონზე 40 კაპ.

მზადდება წარმოსადგენათ „ბარტელ ტურაზელ“.

რეჟისორი **ვ. ალექსი-მესხიშვილი.**

ადმინისტრატორი **მ. გუნია.**

პოლიტიკური მიმოხილვა

ახალი პარტიები.

პარტიები სოკოებივით ჩნდება ჩვენში. მოახლოვდა თუ არა სათათბიროს არჩევნები, ყველას კითხვა ებადება თავში, ვის ან რომელ პარტიას მიეკედლოს არჩევნებში მონაწილეობის დროს. უკანასკნელ დრომდე ჩვენში მარტო რევოლიუციონური პარტიები (თუ „დაშნაკცუთუნსაც“ ასეთ პარტიათ ჩავთვლით) არსებობდენ, და მაშასადამე ვინც არსებულ პარტიებს მიეკედლებოდა, თვითონაც რევოლიუციონერობა უნდა დაეწყო. მაგრამ, როგორც მოგეხსენებათ, ასე ზეპირათ გარევოლიუციონერება როდი შეიძლება იმისაგან, ვისი ბუნებაც სრულიად ვერ გუობს ამას. ასეთები უმთავრესათ ბურჟუა-ინტელიგენტები არიან, (ექიმები, ვექილები, და სხ. და სხ.) და აი სწორეთ ამ ინტელიგენტებმა მოუხშირეს ამ ბოლო დროს პარტიების დაარსებას. ამ მოკლე ხანში დაარსდა „კადეტ“-ების პარტია, დაარსდა ქართველ ავტონომისტების პარტია, ქართველ დემოკრატების პარტია, დაარსდა რადიკალების პარტია. ასე ხელათ, ასე „ალა-ალა“ პარტიების დაარსება სწორეთ რომ საინტერესოა. რომელიმე ინტელიგენტს უცებ თავში აზრი გაურბენს, მოდი რაც იქნეს-იქნეს, ერთი პარტია დავაარსოო, მოუხმობს თავის მახლობელ ნაცნობ-მეგობარ თავისგვარ ინტელიგენტებს, გაუზიარებს მათ თავის აზრს და პარტიაც ხელათ გაჩარხულია. პარტიისათვის პროგრამაა საჭირო, მაგრამ მისი შედგენაც ძნელი არაა, პროგრამების ქეტი რა აქვთ დღეს რუსეთის და ჩვენებურ პარტიებს: ზოგს აქედან ამოიღებენ, ზოგს იქიდან და პროგრამაც გამოიცხობა. რა საჭიროა ან რაიმე ისტორიული წარსული, ან რაიმე მკვიდრი ორგანიზაცია? უამისოთაც იოლათ წავლენ პარტიის წევრების საშოვნელათ: თავიანთ პროგრამაში სწორეთ ისეთ მუხლებს შეიტანენ, რომლითაც ბევრის გულს მოისყიდიან და, მაშასადამე, კიდეც მიიმხრობენ. ასეთი „პოლიტიკით“ ისინი უმთავრესათ, რასაკვირველია, ხალხის მოსყიდვას ცდილობენ, რადგან რომელ პარტიასაც ხალხი არ მიყვება, ვერ იხეირებს. დღეს რუსეთის რევოლიუციონური ხალხის მთავარი მოთხოვნაა საყოველთაო, პირდაპირი და სხ. საარჩევნო უფლება, და აი ყველა ახლათ გამომცხვარი პარტიებიც თავიანთ მოთხოვნათ ამას ასახელებენ. ის-კი არა-და, წარმოიდგინეთ, ზოგიერთი ამ პარტიათაგანი თავიანთი ნამეტანი დემოკრატობის დასამტკიცებლათ, ცდილობენ კიდეც გადააჭარბონ თავიანთი მოთხოვნით რევოლიუციონურ ხალხს და მის მოწინავე პროლეტარიატსაც-კი. მაგალითათ, სულ უკანასკნელათ დაარსებულ რადიკალურ პარტიას თავის პროგრამაში ერთ პუნქტათ რეფერენდუმი და ხალხის ინიციატივა ჩაუწერია, ამით მას ალბათ დემოკრატობის გარდა თავისი ნამდვილი „რადიკალობის“ დამტკიცებაც სურვებია, და თუმცა რეფერენდუმი და ინიციატივა მოწინავე პროლეტარიატის და მისი პარტიის—სოციალ-დემოკრატიის მიერ, მრავალ ღრმა საფუძვლიან მოსაზრებათა გამო, დღეს-დღეობით უარყოფილია. მაგრამ ეს არ ეინტერესება რადიკალურ პარტიას, მას იმედი აქვს, რომ რეფერენდუმის და ინიციატივის მოთხოვნით მის დროშას დიდი გასავალი ექნება ბაზარზე, ხალხში, რომლის ინტერესებსაც იცავს ამით! მასაც მეტი არაფერი უნდა, რადგან ამით თავის მიზანს მიახწევს: ხალხისაგან „თეთრ“ კენჭებს იშოვის, ამით სახელმწიფოს მართვა გამგეობას სათავეში მოექცევა და, როგორც „სწავლული“ კაცები, თბილ-თბილ ადგილებს იშოვიან, ან და თავისი პოლიტიკური გავლენის შემწეობით საზოგადოთ თავიანთი ჯგუფის საქმეებს გაჩარხავენ ხოლმე.

ხოლო ხალხის ინტერესებს კი ამ მიზნის მიხწევის შემდეგ ფეხებზე დაიკიდებენ (თუ რასაკვირველია, ხალხმა ამის ნება მისცა). აი რის მუცლის ტკივილი აქვთ რადიკალურ და მისგვარ ინტელიგენტურ პარტიებს, როცა მათ ვითომ ხალხის ინტერესების დასაცველათ ასეთი დემოკრატიულ-რადიკალური მოთხოვნები შეაქვთ თავიანთ პროგრამებში. გვაკვირებს მხოლოდ, რატომ მათ „სოციალიზმიც“ არ შეაქვთ იქ, ეს ხომ მთავარ მისწრაფების საგანს შეადგენს ხალხის იმ ნაწილისას, რომელზედაც ყველაზე უფრო დამოკიდებულია დღევანდელ რევოლიუციის ბედ-იღბალი და მომავალ პოლიტიკურ წესწყობილების ვითარება, და, მაშასადამე, სოციალიზმის მომხრეობით ხომ ჩვენი ახალ-გამოჩეკილი პარტიები უკეთესათ გაიჩარხავდენ საქმეს! ჩვენი ფედერალისტებისათვის მაინც მიებაძათ, რომელთაც სწორეთ სოციალისტებათ მოაქვთ თავი! მაგრამ ამათ ალბათ იმიტომ არ მიბაძეს, რომ ესენი მიუხედავათ თავიანთი „სოციალისტობისა“ მაინც ფონს ვერ გადიან—პროლეტარიატის თანაგრძნობას ვერ პოულობენ. ამ გარემოებამ ალბათ ყველაზე უფრო რადიკალურ პარტიას შეუშალა ხელი სოციალიზმი „მოეხსენებიათ“ თავიანთ პროგრამაში; მათგან ყველაზე უფრო მოსალოდნელი იყო ასეთი „მოხსენება“, რადგან რუსეთის რადიკალური პარტია, რომლის ნაწილსაც ალბათ ის შეადგენს, სოციალიზმს თავის პროგრამაში პლატონიურ სიყვარულს უცხადებს, სატრფოსავით ეარშიყება, მაგრამ იქნებ ჩვენებური რადიკალებისათვის „სოციალისტი“ მათ პროგრამაში თავის-თავათ იგულისხმებოდეს: ამას ის გარემოებაც აფიქრებინებს კაცს, რომ რადიკალები თავიანთ გამოქვეყნებულ პროგრამას უმახლობელეს პოლიტიკურ მიზანს უწოდებენ. აქედან კაცი აუცილებლათ დაასკვნის—მაშასადამე, რადიკალებს საბოლოო პოლიტიკური და სოციალური მიზანიც ქონიათ. მაგრამ რათ მალავენ რადიკალები ამ მიზანს. მათ საბოლოო სოციალურ მიზანს თქვენი ჭირი წაუღია, მათი საბოლოო პოლიტიკური მიზანი რომელიღაა? უმახლობელეს პოლიტიკურ მიზნათ მათ ისეთი სახელმწიფო წეს-წყობილება ქონიათ, რომელიც ხალხის სრულ თვითმპყრობელობას დაამყარებს, მაგრამ რა ფორმით სურთ განახორციელონ ეს, ამაზე არას ამბობენ—დემოკრატიულ რესპუბლიკაზე კრინტს არა ძრავენ. აქ როგორღაც ჩახლართულია საქმე. ვინ იცის, იქნებ ჩვენი „რადიკალები“ ხალხის თვითმპყრობელობის განხორციელებას მონარქიული კონსტიტუციის ფორმითაც შესაძლებლათ ცნობენ? და არა მარტო რადიკალები, სხვა ახლათ გამოჩეკილი პარტიებიც—კადეტები, ქართველი დემოკრატები და ავტონომისტები, აგრეთვე გვიმალავენ თავიანთ სატრფიალო სახელმწიფო წესწყობილების ფორმას. კადეტების მისწრაფებას ამ მხრივ „ელვის“ მკითხველები უკვე იცნობენ. რაც შეეხებათ „დემოკრატებს“ და ავტონომისტებს, ესენი ძალიან ნაკლებათ განირჩევიან ერთმანეთისაგან—იგივე სახელმწიფო წესწყობილების ფორმის გაურკვევლობა, იგივე ეროვნულ-ტერიტორიალური ავტონომია, ავტოკეფალია და სხ...

არც ერთ ახალ გამომცხვარ პარტიას თვის პროგრამაში გლეხები და მუშები არ დავიწყნიათ, ყველა ისინი ცდილობენ—რაც შეიძლება მეტი მოწყალება მოიღონ ამათთვის: ყველა ისინი გულ-უხვათ თავაზობენ გლეხებს მიწებს და მრავალ სხვა ბედნიერებას; მუშებსაც, რასაკვირველია, ყოველ-გვარ სიკეთეს პირდებიან, 8 საათის სამუშაო დღესაც კი თხოულობენ მათთვის! რა ენაღვლებათ, სიტყვების მეტი რა ეხარჯებათ, თუ კი ამით ხალხის გულს მოინადირებენ და არჩევნების დროს თეთრ-თეთრ კენჭებს ბლომათ ჩაიჩხრიალებენ თავიანთ ყუთებში? მაგრამ ვაი თუ ანგარიში გაუცრუვდეთ? კავკასიის გლეხობა და მით უმეტეს პროლეტარიატი კარგათ იცნობენ თვის ნამდვილ მტერ-მოყვარეს! პროლეტარიატი და შეგნებული გლეხობა კარგათ იცნობენ ბურჟუაზიულ ცრუ დემოკრატების ხრიკებს, როგორც თვისი საკუთარი გამოცდილებით, ისე საზღვარ-გარეთის ისტორიიდან. მას ეს, უკაცრავათ პასუხია, „დემოკრატები“ ვერ მიტყუებენ თავიანთი სამაცდუროთი, იგი არ ჩამოეგება მათ მიერ მუხანათათ დაგებულ ანკესებზე. ჩვენებური პროლეტარიატი და გლეხობა დიდი ხანია იცნობენ თვის ჭეშმარიტ მეგობრებს—სოციალ-დემოკრატებს, რომელნიც მუდამ მათ ჭირს და ლხინს იზიარებდენ და მუდამ გაიზიარებენ. ისინიც მუდამ სოციალ-დემოკრატებს და მხოლოდ სოციალ-დემოკრატებს მისცემენ მხარს და, სხვათა შორის, მისცემენ თეთრ კენჭსაც! გუშინდელ გამოჩეკილ, თვალთმაქც დემოკრატებს კი ცრუ მეგობრებს არ აღირსებენ ამას.

შიმშილობა

მოახლოვდა სათათბიროს მოწვევის ვადა და მოახლოვდა რუსეთის გლეხების მღელვარების „სეზონიც“. რასაკვირველია, სათათბიროს მოწვევა კი არ იწვევს ამ მღელვარებას, პირიქით სათათბირო, იმ მიზნით არის მოწვეული სწორეთ ასეთ დროს, რომ გლეხების მღელვარება არ მოხდეს, რადგან მთავრობას იმედი ქონდა და აქვს, რომ სათათბირო გლეხებსაც მათი შველის ილიუზიებს დაუბადებს და ამის მეოხებით ისინი მღელვარებას აღარ დაიწყებენო. მაგრამ იმავე დროს იგივე მთავრობა თითქო ყოველ ღონეს ხმარობს, რომ გლეხების მდგომარეობა გაამწვავოს. რუსეთის სხვა და სხვა გუბერნიებში უკვე საშინელი შიმშილი დაიწყო. სამარის გუბერნიაში გლეხები შიმშილის გამო საქონელს ჩალის ფასათ ყიდიან, მემამულეთა მოურავებისაგან ათასგვარ დამცირება-შეურაცხყოფას იტანენ, ქალები ნებდებიან მათ მხეცური ინსტიქტის დასაკმაყოფილებლათ, ოღონ საკვები კი იშოვონ. ერთ სოფელში გლეხებს სრულებით აღარ აქვთ საკვები და სახლის ბანებიდან ჩამოღებულ ჩალას ჭამენ. ასეთსავე მდგომარეობაში იმყოფებიან გლეხები სარატოვის, კურსკის და სხვა გუბერნიებში. რას შვება ამ დროს მთავრობა, ცდილობს თუ არა, დამშეულ გლეხებს დახმარება აღმოუჩინოს? კურსკის გუბერნიის ერობას მთავრობამ უარი უთხრა სესხის გაცემაზე. სარატოვის დამშეულ გლეხთა დამხმარებელ კომიტეტს უბრძანა დახმარება მხოლოდ იმ გლეხებს აღმოუჩინეთ, ვისაც მოძრაობაში მონაწილეობა არ მიუღიაო. ამავე დროს მთავრობა ხალხის დასაწყნარებლათ გაწვეულ კაზაკების ოჯახებს შემწეობა აღმოუჩინა—თითოს 75 მან. მუშების დასაქირავებლათ. მთავრობის უზრუნველობა დამშეულ გლეხთა დახმარებაზე არაფერი, მაგრამ ასეთ გამორჩევით დახმარებას და დაუხმარებლობას ის თითქო პირდაპირ იმისათვის სჩადის, რომ გლეხები აალელვოს. მაგრამ ესეც კიდევ არაფერი. ყოველ მხრიდან იწერებიან, რომ მთავრობა არა თუ დახმარებას არ აძლევს დამშეულებს, არამედ მისი აგენტები, ადგილობრივი ადმინისტრაცია, სასტიკ ზომებს ხმაროპენ ყველა იმათ წინააღმდეგ, ვინც გლეხებისათვის დახმარების აღმოჩენას ცდილობს; სრულიად მოურიდებლათ ხურავენ სასადილოებს, აძევებენ ვინც კი დახმარებას ცდის და არ უშვებენ სოფელში არავის, ვინც კი ოდნავ საეჭვო კაცათ მიაჩნიათ. უმაღლესი მთავრობაც ნებას აძლევს თავის აგენტებს ასე მოიქცენ. ერთი სიტყვით, მთავრობა ყოველნაირათ ძალს უწყობს გლეხთა მღელვარების გამოწვევას და გაძლიერებას, და თითქო ფიქრათაც კი არ მოსდის, რომ აღელვებულ ზღვას სათათბიროთი ვერ შეაკავებს და, პირიქით, შეიძლება თვით აბობოქრებულმა ხალხმა მისი სათათბიროთი მასვეს მოსტეხოს კისერი.

რევოლიუციის ბედი

I

ჩვენი თვალთახედვის წერტილი ისტორიაზე მატერიალისტური შეხედულებაა. ეს არის იმავე დროს მეცნიერული სოციალიზმის ანუ მარქსიზმის საფუძველი. მატერიალისტური შეხედულება გვეუბნება, რომ ყოველგვარ საზოგადოებრივ მოვლენას საფუძვლათ ეკონომიური მიზეზი აქვს, ე. ი. ყოველგვარი საზოგადოებრივი ხასიათის მოვლენა არა თუ შეკავშირებულია საზოგადოების არსებულ ნივთიერ პირობებთან, არამედ იგი პირდაპირ ამ უკანასკნელ პირობების ნაყოფია. ამიტომ არც ერთი ასეთი მოვლენა, როგორიც უნდა იყოს იგი, ჩვენ არ შეგვიძლია გამოვყოთ ცალკე, არსებულ ნივთიერ პირობების გარეშე, და ისე განვიხილოთ და დავაფასოთ იგი. ეს არის ერთად ერთი უტყუარი საზომი, ერთად ერთი მართალი კრიტერიუმი, ყოველგვარ საზოგადოებრივ მოვლენათა შესასწავლათ და დასაფასებლათ. სამწუხაროთ ამ კრიტერიუმის გამოყენება იმ შემთხვევაში, როცა თანამედროვე ცხოვრებას ვეხებით, მეტათ საძნელოთ ხდება, ვინაიდან ამ შემთხვევაში უკანასკნელ მიზეზის—ეკონომიურის, რა თქმა უნდა, გამონახვა თითქმის შეუძლებელია. აი რას ამბობს, მაგ. ფრ. ენგელი ამის შესახებ: „თანამედროვეთ არასოდეს არ შეუძლიათ სრული წარმოდგენა შეადგინონ ერთი განსაზღვრული ხანის ეკონომიურ ისტორიაზე; ეს შესაძლებელია მხოლოდ შემდეგში, როცა შეიკრიბება და შეისწავლება საჭირო მასალა... ყოველდღიური ცხოვრების გათვალისწინების დროს ჩვენ ხშირათ გვიხდება ეკონომიური მდგომარეობა მთელი ხანისათვის ჩავთვალოთ შეუცვლელათ, როგორიც იყო იგი ამ ხანის დასაწყისში, ან მივიღოთ მხედველობაში მხოლოდ ისეთი ეკონომიური ცვლილებანი, რომლებიც გამომდინარეობენ აშკარა ფაქტებიდან, და როგორც ასეთები მხოლოდ ცხოვრების ზედაპირს გვაცნობენ“. (**„კლასობრივი ბრძოლა საფრანგეთში“**, კ. მარქსისა; შესავალი).

თავის თავათ იგულისხმება, რომ ენგელსს აქ განსაკუთრებით რევოლიუციური დრო აქვს მხედველობაში და მართლაც, როცა საზოგადოებრივი ცხოვრება დაწყნარებულია და იგი ჩვეულებრივ კალაპოტში დგას, როცა იგი რევოლიუციურ ცვლილებას არ განიცდის, ეკონომიური პირობების გათვალისწინება უფრო ადვილია, ვინემ მაშინ, როცა საზოგადოებაში ჩვეულებრივი მყუდროება დარღვეულია და ცხოვრება დუღს და გადმოდის. ეს არის რევოლიუციური ხანა, და სწორეთ ის არის ჩვენთვის საინტერესო, რევოლიუცია—ეს ერთი ურთულესი საზოგადოებრივ მოვლენათაგანია. მისი ბედი, მისი გამარჯვება თუ დამარცხება, დამოკიდებულია ეკონომიურ პირობებზე. გვეტყვიან: ამით თქვენ უარყოფთ ადამიანების გავლენას ისტორიაზე, და ქადაგებთ ფატალიზმს, ბედის წერას, ე. ი. ამტკიცებთ, რომ ისტორიული განვითარება ხდება თავისთავათ, აუცილებლათ და აქ შეგნებულ ადამიანს არავითარი ნიადაგი არა აქვსო. ეს საყვედური მართალია მხოლოდ იმდენათ, რამდენათაც აქ გამოთქმულია საზოგადოებრივ მოვლენათა აუცილებლობა. მაგრამ რამდენათაც იგი შეიცავს იმ აზრს, რომ შეგნებულ ადამიანს არავითარი გავლენის მოხდენა არ ძალუძს ისტორიაზე, ეს საყვედური სიმართლეს მოკლებულია. რასაკვირველია, ადამიანს არ შეუძლია შუბლით კედლის გარღვევა, არ შეუძლია ეკონომიური განვითარების წინააღმდეგ წასვლა, მაგრამ სამაგიეროთ მას შეუძლია ხელის შეწყობა, ისტორიულ მოვლენათა დაჩქარება, და სწორეთ ამისთვის არის საჭირო ეკონომიურ პირობების ცოდნა, რაც ასე ძნელია.

აქედან ჩვენ ვხედავთ, რომ რევოლიუციის დროს შეცდომების ჩადენა იმათ მხრით, ვინც იმაში აქტიურ მონაწილეობას იღებენ, თითქმის აუცილებელია. მაგრამ ეს იმას კი არ ნიშნავს, რომ ვითომც რევოლიუციის ბედი უკანასკნელ ანგარიშში კერძო პირთა ამ შეცდომებზე იყოს დამოკიდებული. როცა რევოლიუცია მარცხდება, ან ისე არ მიმდინარეობს, როგორც სასურველია, ამის მიზეზათ უფრო ხშირათ კერძო პირების შეცდომებს და იმათ მიერ მიღებულ ტაქტიკას ასახელებენ. მაგრამ ეს შეცდომაა. ეს მოწმობს იმას, რომ ასეთი შეხედულების მომხრე მარქსიზმის მოძღვრებას დაშორებულია, ვი-

ნაიდან იმას წამს, რომ მხოლოდ პეტრეს ან პავლეს შეეძლოთ, რომ ისტორიული ჩარხი ასე დატრიალებულიყო და არა ისე. რა თქმა უნდა კერძო პირების შეგნებულ მოქმედებას და ასეთ შეგნებაზე დამყარებულ ტაქტიკას დიდი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ ჩვენ ვიცით, თუ რამდენათ ძნელია მიმდინარე ცხოვრების ეკონომიური პირობების გათვალისწინება, რაც ამ შეგნების საფუძველს შეადგენს. საინტერესოა ვიცოდეთ, თუ რა აზრის იყო ამ საგნის შესახებ მარქსი, რომელიც 1848 წლის რევოლიუციაში აქტიურ მონაწილეობას იღებდა. ცრუმორწმუნეობის დრო,—წერდა გასულ საუკუნის მეორმოცდა ათე წლების დასაწყისში,—რომელსაც რევოლიუცია მიაჩნდა რამდენიმე აგიტატორის მოქმედების ნაყოფათ, სამუდამოთ წავიდა. დღეს ყველამ იცის, რომ იქ, სადაც არის რევოლიუციური კვრანჩხვა, იმის უკან უნდა იმალებოდეს რაიმე საზოგადოებრივი საჭიროება, რომლის დაკმაყოფილებას ელობება დახავსებული წესწყობილება. ეს საჭიროება ყოველგან და ყოველთვის ერთნაირათ ისე საგრძნობელი არ არის, რომ მან გამარჯვება გამოიწვიოს. მაგრამ **ყოველგვარი ცდა ძალით მისი დამარცხებისა მხოლოდ ხელს შეუწყობს მის გამაგრებას,** სანამ საბოლოოდ არ დაამსხვრევს თავის ბორკილებს. მაშასადამე, თუ დავმარცხდებით, ჩვენ **ხელახლა თავიდანვე უნდა დავიწყოთ.** დასვენების დრო ჩვენ მხოლოთ საჭირო მუშაობას უნდა შევწიროთ, ე. ი. იმ მიზეზების შესწავლას, რომლებმაც გამოიწვიეს, როგორც აფეთქება ისე დამარცხება, იმ მიზეზების, რომლებიც **უნდა მონახონ არა რამდენიმე მეთაურის კერძო მოქმედებაში, ნიჭში ნაკლულევანებაში, შეცდომაში ანუ ღალატში,** არამედ საერთო **სოციალურ მდგომარეობაში** და ხალხის ყოფა-ცხოვრებაში (იხ. „გერმანია 1847—50 წ.წ." გვ. 3—4, ხაზს ჩვენ ვუსვებთ).

ასეთი აზრის იყო მარქსი, რომელმაც სწორედ ამ ეკონომიურ მიზეზების შესწავლას და გამოკვლევას მთელი თავის სიცოცხლე მოანდომა. აქედან ჩვენ ვხედავთ, თუ რევოლიუციის საქმეში რას აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. რევოლიუციის დამარცხების, რასაკვირველია, დროებით, თავი და თავი მიზეზი ჩვენ უნდა ვეძიოთ არა მეთაურების მოქმედებაში, იმათ უნიჭობაში თუ შეცდომებში, არამედ საზოგადოებრივი ცხოვრების ნივთიერ პირობებში ამასთანავე უნდა აღვნიშნოთ, რომ მარქსის აზრით, რევოლიუციას ამზადებს საერთოთ ქვეყნის ეკონომიური განვითარება, რომელიც ძირს უთხრის არსებულ საზოგადოებრივ წესწყობილებას. მაგრამ ერთბაშათ მის აფეთქებას იწვევს მსოფლიო ბაზარზე ჩამოვარდნილი კრიზისი, ე. ი. ისეთი მოვლენა, რომელიც მოულოდნელათ საერთო არევ-დარევას და საგრძნობელ რყევას იწვევს. საქმე ის არის, რომ ასეთ კრიზისის დროს ეკონომიური და სოციალური ურთიერთობა უფრო მწვავდება; ამ დროს მუშა ხალხი უფრო გაჭირვებაში ვარდება, ვინემ ჩვეულებრივ დროს, და თვით გაბატონებული [illegible] დრტვინავს, ვინაიდან იმათ [illegible]ტონობასაც განსაცდელი მოელის. მაგრამ [illegible] არა კრიზისი, რევოლიუცი[illegible] ეკონომიური ისტო[illegible] შესწავლამ მარქსი იმ დასკვნამდე მიიყვანა, რომ [illegible]ვლის რევოლიუცია საფრანგეთში და მარტის გერმანიაში 1848 წელს მსოფლიო ალებ-მიცემობის კრიზისმა გამოიწვია, რომელიც დაიწყო 1847 წელს. 1848 წლის ნახევრიდან უკვე იწყება ალებ-მიცემობის აყვავების ხანა, რომელმაც თავის უმაღლეს საფეხურამდე მიახწია 1849 და 1850 წლებში, რა გარემოებამაც ევროპის რეაქციას ნიადაგი მოუმზადა. ასეთია მარქსის შეხედულება იმ რევოლიუციებზე, რომლების აქტიური მონაწილე ის თვითონ იყო.

ვ. მხეიძე

სათათბიროს არჩევნები

დ. ხონი. 11 აპრილს ხონში და მთელ ხონის საბოქაულოში მოხდა ამომრჩეველთა არჩევნები. ადგილობრივმა ორგანიზაციამ თავისი კანდიდატები წამოაყენა. გლეხები დიდათ დაინტერესებულნი იყვნენ პარტიის მიერ წამოყენებულ კანდიდატების გაყვანაში და ამ ცდას ტყუილათ არ ჩაუვლია. 12 რწმუნებულთა შორის მხოლოდ ერთი მოყვა პარტიების გარეშე მყოფი ექიმი მ. ბახტაძე (ესეც ხონელ ბურჟუიკების მეცადინეობით გავიდა), სხვები კი სოც.-დემ. მ. პარტიის წევრებია. გლეხების გამოცოცხლება არჩევნების დროს: საარჩევნო ყუთის წინ გაცხარებული ბრძოლა ბურჟუაზიულ პარტიებთან და სამაგალითო გამარჯვება ამ ბრძოლაში—უტყუარ საბუთებს გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ გლეხებზე ოდნავათაც არ უმოქმედნია ალიხანოვის სასტიკ ზომებს, და რომ ისინი მუდამ მზათ არიან, ყოველგვარ პოლიტიკურ ასპარეზზე, შეუპოვრათ შეებრძოლონ, როგორც ხანგადასულ მთავრობას, ისე ბურჟუაზიულ პარტიებს და მით ერთ ხელ და სამუდამოთ ჩაასამარონ უვარგისი რეჟიმი.

— იქიდანვე. მეორე კორესპონდენტი გვწერს: დღეს, 11 აპრილს მოხდა არჩევნები ხონის სამამასახლისოში, რომელზედაც არჩეული იქნა ორი რწმუნებული: ადგილობრივი ექიმი მ. ბახტაძე და თფილისელი მუშა პ. მაჭარაძე. მათ შორის უკანასკნელი არის ს.-დემოკრატიულ პარტიის წევრი, რომელიც პარტიისაგან იყო კანდიდატათ წამოყენებული, მ. ბახტაძე კი პარტიის გარეშე პირია. არჩევნებს დაესწრო 81 ათისთავი, რომლებიც ხალხის მიერ იყვნენ არჩეულნი. კრება კანონიერათ ჩაითვალა, რადგანაც ორი მესამედი ამრჩევლებისა დაესწრო. კენჭის ყრა დაიწყო შემდეგი წესით: წამოაყენეს 4 კანდიდატი: მ. ბახტაძე, პ. მაჭარაძე, ვ. ქელიძე და ს. ფარცხალაძე. პირველმა მიიღო 59 თეთრი, 22 შავი, მეორემ 51 თეთრი, 30 შ., მესამემ 51 თეთრი, 30 შავი, მეოთხემ 32 თეთრი, 49 შ., შემდეგ კი რადგანაც ორმა კანდიდატმა— პ. მაჭარაძემ და ე. ქელიძემ თანასწორი ხმები მიიღეს, დაუდგეს ყუთი ცალ-ცალკე. პ. მაჭარაძემ მიიღო 48 თეთრი და 32 შ., ვ. ქელიძემ 38 თეთრი და 48 შავი. (ვ. ქელიძე ფედერალისტებიდან იყო წამოყენებული კანდიდატათ). ერთმა ფედერალისტაგანმა, სტუდენტმა პროტესტი განაცხადა არჩევნების შემდეგ, არჩევნები უკანონოთ მოხდაო, მარა მისი პროტესტი სრულიად უსაფუძვლო იყო, ვინაიდან საბუთათ მოყავდა ის, რომ ყუთი გლახა იყო, თეთრი და შავი ემლებოდათო და მეტი არაფერი.

— აბაშის საზოგადოებაში (სამეგრელო) სოდ.-დ. ორგანიზაციაში წინეთ ის აზრი ტრიალებდა, რომ არჩევნებში მონაწილეობა არ მიეღოთ. შემდეგ, რა კი სოც.-დემ. ორგანიზაციებმა თითქმის მთელ კავკასიაში მიიღეს მონაწილეობის ტაქტიკა, აქაც შედგომიან არჩევნებს. აბაშის საზოგადოებაში უკვე აურჩევიათ ორი წარმომადგენელი საბოქაულოში გასაგზავნათ. ორივე სოც.-დემ.-ბია..

— თფილისის ქალაქის საბჭოს განწილებით და გუბერნატორის დამტკიცებით თფილისის თვითეულ საპოლიციო უბანში უნდა ამდენი ამომრჩეველი იყოს: პირველ უბანში—9, მეორეში—3, მესამეში—3, მეოთხეში—9, მეხუთეში—რვა, მეექვსეში—4- მეშვიდეში -15, მერვეში—5, მეცხრეში—12, მეათეში—12.

— ბათომის ოლქის სამხედრო გუბერნატორი აცხადებს: ვხელმძღვანელობთ-რა მუშათა არჩევნების მე-3 მუხლით (განყ. 5 უმაღლესი უკაზისა 11 დეკემბრიდან 1905 წ.), ვაცხადებ საყოველთაო საყურადღებოთ, რომ დღეს არსებულ ქარხნებიდან სამთო, და სამთო-ქარხნო მრეწველობიდან ბათომის ოლქში ზემოაღნიშნული წესების თანახმათ, არჩევნებში მონაწილეობის მიღების უფლება აქვთ მუშებს შემდეგ დაწესებულებებში. ქალაქ ბათომში: 1) იაშიკესტების ქარხანას სპირიდ. ივან. სიდერიდისა, სადაც მამაკაც მუშათა რიცხვი უწევს 212-ს. უნდა აირჩიონ 1 რწმუნებული; 2) თამბაქოს ქარხანა ლაზ. მურ. ბინიატოლლისა, სადაც მუშების რიცხვი 56-ია. უნდა აირჩიონ 1 რწმუნებული; 3) ბათ. რკ. გზის დეპოს, სადაც მუშათა რიცხვი 182-ია. უნდა აირჩიონ 1 რწმუნებული. ართვინის ოლქში: 4) სინკაზენის სპილენძის სადნობელ ქარხანაში და დმანსულის მიდაროებში, სადაც მუშათა რიცხვი უდრის 42-ს.

— ჩვენ გავიგეთ, რომ სავაჭრო-სამრეწველო პარტიას ბათომში შეუდგენია ბიურო სათათბიროს არჩევნებისთვის. ბიუროში არჩეულია 20 წევრი სოკოლოვის თავმჯდომარეობით.

ახალი ამბები.

◆ დაწვრილებით დუშეთის **სამაზრო ხაზინიდან** ფულის მოტაცების შესახებ შემდეგს გვატყობინებენ: თურმე აპრილს ღამით, ორ საათზე, თვრამეტამდე კაცი, სალდათის ტანისამოსში გამოწყობილი, ხიშტიანი თოფებით, ხაზინაში შევიდნენ და მორიგე მოხელეს მაზუთაშვილს გამოუცხადეს, კომანდირმა გამოგვაგზავნა ხაზინას უყარაულეთო; შემდეგ მოულოდნელათ მიცვივდნენ ყარაულებს თოფები წაართვეს და ხელფეხშეკრული იატაკზე დაყარეს. მაზუტაშვილს მკერდზე ბომბი დაადვეს: „არ გაინძრე, თორემ გასკდება და მოგკლავსო". ერთი მათგანი მივარდა რკინის კეტით კასას, რკინის ურდული გადმოსწია და მოამტვრია კასის კარები. წაიღეს სამას თუთხმეტი ათასი მანეთი. ერთი პარკი, რომელიც სავსე ყოფილა ვერცხლისა და ოქროს ფულით გარეთ დაუტოვებიათ რადგან ძალიან მძიმე გამოდგარა. დილამდე ვერაფერი გაიგეს. დილით გამვლელ-გამომვლელთ ყვირილი შემოესმიათ ხაზინიდან: „გვიშველეთო", და როცა შესულან მოხელეები და ყარაულები შეკრულები უნახავთ. ხაზინიდან ხუთ საჟენზე სამაზრო პოლიცია არის, ორასამდე კაზაკები დგანან და იქვე მთელი ბატალიონი ბაიაზეთის პოლკისა. როგორც ვიცით ხაზინადარმა კორინთელმა, რამდენჯერმე მოითხოვა ხაზინისთვის ჯარის კაცები, მაგრამ ადგილობრივმა პოლიციამ ყურადღება არ მიაქცია.

• ფულს გარდა წაიღეს ხაზინის მცველების თოფები და რამდენიმე რევოლვერი.

◆ ხაზინადრის მალინოვსკის თავდასხმის დროს შეპყრობილი **სამსონ ღლონტის შესახებ**, როგორც ვიცით, სამხედრო სასამართლომ დაადგინა, იშუამდგომლოს, რომ ბრალდებულს, მცირე წლოვანობის გამო, ჩამოხრჩობა კატორგაზე შეეცვალოს. ტიმოფეევს არ შეუწყნარებია ეს შუამდგომლობა და ჩამოხრჩობა დაუმტკიცებია.

◆ **ამილახვარის ყუმბარის** სროლის გამო შეპყრობილ ჩუბინიძის და ზუბიაშვილის შესახებ დაამთავრეს გამოძიება. ორივე სამხედრო სამართალში მისცეს.

◆ სინოდალურმა კანტორამ პეტერბურგიდან ცირკულიარი მიიღო, რომელშიც სინოდი ატყობინებს კანტორას, რომ ამიერიდან **გენერალ-გუბერნატორებს ნება არ ექნებათ** სასულიერო პირი დაატუსაღოს და უკანტოროთ მღვდლის გასამართლება არავის შეუძლიაო.

◆ **ზუგდიდიდან გვატყობინებენ,** რომ ამ ჟამათ ადგილობრივ სატუსაღოში 140 პატიმარია დამწყვდეული, მაშინ როცა ადგილი 40 კაცს ძლივს ყოფნის. მეტის-მეტი სივიწროვისგან დაწოლასაც ვერ ახერხებენ თურმე და ღამეებს ფეხზე დგომით ათენებენ მოხაშმულ ჰერში, რომლის გავლენით ამ ჟამათ 11 კაცია ავათ. ამ აუტანელმა პირობებმა უკვე გაისტუმრა საიქიოს ვენ სიცოცხლით სავსე ახალგაზრდა მ[illegible] რ. ჯაიანი.

◆ **ჭიათურიდან გვატყობინებენ,** იქ ახალკვირა საღამოს პატრულებმა [illegible] ყრეს ბაზარში მუშა იოსებ ბირკაია, [illegible] მელსაც იმდენი სცემეს, რომ ენა [illegible] და. ამ ჟამათ ეს მუშა ჭიათურის [illegible] მყოფში იმყოფება გონება მიხდილ[illegible].

◆ თფ. დროებით გენერალ-გუბ[illegible]ტორმა დაადგინა: რადგან მეტეხში წყვდეული ტუსაღები **ილია ფიცხ[illegible]რი და ვარდენ დოლიძე** [illegible] ვოლიუციონერთა (?) პარტიის [illegible] აღმოჩნდენ, ამიტომ ისინი არხანგელ[illegible] ბერნიაში გაიგზავნებიან, სანამ [illegible] და ბორჩალოს მაზრებში სამხედრო [illegible] მოქმედებენ.

◆ მიხეილის ქუჩაზე მცხოვრებმა [illegible]ლებელმა ქალმა ეკატერინე პლუ[illegible] სამ გუშინ განცხადება შეიტანა [illegible] ქის გამგეობაში. პლუჟნიკოვისა [illegible] დიდ გაჭირვებაში ვარ, რადგან 24 [illegible] ბერს, ღამე ურცხვათ **გამძარცვა ყაზახმა** დიდუბეში ზარბაზნების [illegible] დროს. ხუთი ყაზახი იმ დროს [illegible] როცა ჩემ პატარა ქალთან ერთათ [illegible] ში ვიწექი. თოფები მომიშვირეს [illegible] ხრეს, გვითხარი, სადა გაქვთ [illegible] ყუმბარები თოფები ეხლავე გაგათავ[illegible] ვთხოვე ნება მოეცათ ტანისამოსი [illegible] მაგრამ მომცვივდნენ და დამიწყეს [illegible] ფათური. ვეხვეწე, ნუ იმარით ძალმო[illegible] ბას, სირცხვილია უიარაღო ქალზე, ამ [illegible] ღამისას ძალადობის ხმარება მეთქი. [illegible] ხებმა ოთახში დაიწყეს ფათური. მე [illegible] პერანგის ამარა გარეთ გავარდი და [illegible] ბელს შევაფარე თავი. წაიღეს 877 [illegible] თის ნივთებით პლუჟნიკოვისა სთხოვ[illegible] ლაქის გამგეობას, ფულით დახმარება [illegible] წიოს. („შრ.")

◆ 13 აპრილს, საღამოს 9 საათზე, [illegible] **„ნა პოვოროტე"**-ს რედაქციაში [illegible] სტამბების ინსპექტორი და ბოქაული, [illegible] მელთაც გამოუცხადეს ხსენებულ გაზ[illegible] რედაქტორს ა. მდივანს, რომ თფილ[illegible] გენ.-გუბერნატორმა განკარგულება [illegible] დინა, თქვენი გაზეთი შეჩერებულ [illegible] მავნე მიმართულების გამო, სანამ თფილ[illegible] სა და თფილისის მაზრაში სამხედრო [illegible] ბი არ აიხსნებაო.

◆ **თფილისის მაზრის უფროსი** ამ [illegible] ებში თავის მაზრის სოფლებში [illegible] ბა საჭიროების დროს ყაზახებისა და [illegible] დარაჯების დასაყენებელ პოსტების [illegible] შნავათ. ამასთან მაზრის უფროსი [illegible] დანიშნავს იმ სოფლებში, სადაც [illegible] და თათრები ერთმანეთის მეზობლათ [illegible] ვრობენ, ამ ორ ეროვნებათა შორის [illegible] ხილ უთანხმოების მოსაწესრიგებლათ. [illegible] მისიაში ორივე ეროვნების წარმომადგ[illegible] ნი შევლენ.

◆ 15 აპრილისათვის **თფილისის [illegible]ვე საპატიმროში** 649 კაცი იყო. მათ [illegible] რის საგუბერნიო საპატიმროში 263 [illegible]

ფელეტონი

1904 წ.—1906 წლამდი

ანუ

ავათმყოფი და ჩამ ოგა

(დიალოგი—შარჟი).

ექიმი (ხელების სრესით შემოდის მძიმე ავათმყოფთან). Ну-съ ну-съ! მიჩვენეთ რა გტკივათ?.. ენა გამოყავით.

ავათმყოფი (ცახცახით). მანჯურიის ციებცხელება მაქვს, ექიმო.

ექიმი (შუბლს მოკუმავს). ხმ... ხმ... (იქით) ამის საქმე წასულია! (ავათმყოფს) არც ხატები გშველით?

ავათმყოფი (მწუხარეთ), არც ხატები, ვენაცვალე იმათ მადლსა! არც საროველი ძვლები, არც იოანნე კრონშტადელის შელოცვა და, ასე გასინჯეთ, არც პატრიოტიული მანიფესტაციები... ერთი სიტყვით, ღმერთმაც კი ხელი აიღო ჩემზე!

ექიმი. მაშ სამაგიეროთ გაპონის მიქსტურას გამოგიწერთ. (სწერს რეცეპტს) „გამარჯვება პეტერბურგში 9 იანვარს"... სხვა რაღა გტკივათ?

ავათმყოფი (მორცხვათ თვალებს ძირს დახრის). „წითელი ჯვარი", ჯარის საკვებავი...

ექიმი. თავი ასწიეთ, ნუ გრცხვენიათ; დოქტორთან რა მორიდება გმართებთ! (სწერს რეცეპტს) გაეძროს გლეხს მესამე ტყავი და გასასუფთავებლათ მიეცეს სტესსელის, კუროპატკინის და ინტენდანტსტვოს ზავოდებში... მიბოძეთ მაჯა.

ავათმყოფი (ხრიალებს). ცეცხლი მიკიდია შიგნით... გულ-მუცელი მეწვის... ყველა ასოებმა მიღალატეს... ოიჰ, მტკივა!

ექიმი (ხანგრძლივ სიჩუმის შემდეგ). მეტი ჯანი არ არის, „პორტ-სმუტ"-ის პილიულები უნდა გამოგიწეროთ... ცოტა მწარეა, მაგრამ, რა გაეწყობა, უნდა ჩაყლაპოთ. (სწერს) ვიტეს აფთიაქში—ფასი გრაფობა და პრემიერ-მინისტრის პორტფელი... სხვა?

ავათმყოფი (თვალებ დაჭყეტილი). საერთო გაფიცვა!

ექიმი (დიდმნიშვნელოვანათ ჩაახველებს). ქხე... ქხე!.. (თავჩაქინდრული, აღელვებული დადის ოთახში, მერე შედგება, შუბლზე ხელს მიიდებს და წამოიძახებს) ევრიკა! (სწერს რეცეპტს) დასაძინებელი (იგივე მისაყუჩებელი) „პარაშოკი"—17 ოქტომბრის მანიფესტი... ვიტეს მომზადებით... უსუნეთ ორ-სამ ავეს.

ავათმყოფი. სიტყვის და წერის თავისუფლება.

ექიმი. მაგაზე ნუ სწუხართ! ერთიცა და მეორეც მალე გაივლის. ჯერ გამოაშკარავდენ ბაცილები და მერე მივახრჩოთ.

ავათმყოფი. უძილობა კრებების თავისუფლებისგან, წითელ ბაირაღებიან დემონსტრაციებისგან.

ექიმი (არხეინათ). ПУСТЯКИ! (სწერს) გორჩიჩნიკები და გასახურებელი კომპრესსები, შეზავებული პროვოკატორულ გასროლით, შავრაზმელებით, ხულიგანებით... ძალიან ეფეა: რომელ პოლიციაშიაც გნებავთ, ათმაურათ იშოვით. არც მამა გოროდცევი აკეთებს ურიგოთ.

ავათმყოფი. პიროვნების ხელშეუხებლობა.

ექიმი (ღიმილით). მაგაზე ხო ლაპარაკიც არა ღირს! სულ უბრალო წამალი ორ დღეში გააქრობს: მათრახი, ზარბაზანი, თოფი, ხიშტი, ტყვიის მტყორცნელი, თოკი, ციხე... რომელი ერთი მოგითვალოთ... სამხედრო და საალყო წესები... იშოვება ყველა გენერალ-გუბერნატორებთან ორმაგი ჯამაგირით... თქვენ სხვა ბრძანეთ!

ავათმყოფი (გონება დაბნეული). რე...-ვო...ლიუ...ცია! (გრძნობას კარგავს).

ექიმი (მოასულიერებს). დამშვიდდით და! „მართლა არც ეგრე წვიმს, როგორც ჰქუხს"! (სწერს რეცეპტს) ებრაელების, სომხების და ინტელიგენტების ჟლეტა... რამდენსაც გნებავთ, სუვორინის, კრუშევანის და გრინგმუტის საწვრილმანოებში და დაბახანებში იშოვით, თქვენ მხოლოდ სუბსიდიები ბლომათ გამოიმეტეთ. მაგრამ გალიცინთან და „რუსის საზოგადოებაში" მუქთათაც არ დაგიჭერენ... სხვა რაღა გაწუხებთ?

ავათმყოფი (აქეთ იქით იხედება და ხმადაბლა). მოძრაობა ჯარში!

ექიმი (თავის ქნევით). ხმ... ხმ!.. (იქით) სნეულება გაცხელებულია! (სწერს რეცეპტს) ადუღებული წყალი, თავ-პირის აქაფვის მაგივრათ—საპონი ხელში... ჯამაგირი—ექვს საათს იქით ქუჩაში გამვლელ-გამომვლელის ჯიბიდან... სხვა?

ავათმყოფი (სულშეხუთული). მეორე გაფიცვა!

ექიმი (დაღვრემილი). მაშ შეუძლევია!.. (დადის აღელვებული) ახლა კი მეტის-მეტ ცხარე წამალსაც არ უნდა მოვერიდოთ—გომეოპატიური საშუალება უნდა ვიხმაროთ... თუმცა ჩვენი ალლოპატი—ვიტე ცოტათი მორცხვობს—რა ჰქნას, „პრაქტიკის" დაკარგვისა ეშინიან,—მაგრამ დურნოვო კონსილიუმის დროს სულ სხვა აზრისა იყო... (სწერს რეცეპტს) „შეიარაღებული" აჯანყება უიარაღოებისა—იშოვება მხოლოდ დუბასოვთან.

ავათმყოფი (მორცხვათ დახრის თვალებს). კონსტიტუცია...

ექიმი (მხრების წევით). სწორე მოგახსენოთ, ეგ სნეულება სულაც არა გქონიათ! ეგ მხოლოდ თქვენი იჭვიანობაა, რომელსაც სრულებით მოესპობთ, როგორც კი ფულებს იშოვნით. მაინცა და მაინც, გულის დასამშვიდებლათ, სასაქმებელ ზეთს გამოგიწერთ, რომ ოთხთავე თავისუფლებისგან სრულებით განიწმინდოთ... (სწერს) სახელმწიფო საბჭო წყალ-წყალა დემოკრატებისაგან მონარქისტებში გახსნილი... თუ არ გარგოთ, აწ უარესათ დაატყოთ თქვენ თავს, იმ წამსვე მოსპეთ... სხვა?

ავათმყოფი (ნაღვლიანათ). მომავალი ამნისტია...

ექიმი (სწერს). ციხის კერძების გზა და გზა ხვრეტა! დავიჯერო კიდევ რამე გტკივათ?

ავათმყოფი (მძიმე ოხვრით) ე...ეხ, ექიმო! მას შემდეგ, რაც მანჯურიაში წყეულმა ბაყაყმა შემაშინა, ადამიანი აღარა ვარ! ან სული რაღაში მიდგია!

ექიმი. ხა, ხა! სულით ნუ ეცემით, გამხნევდით! (იქით). ვანუგეშებ, რაღა, თორემ მეც არა მჯერა ამის მორჩენა!

ავათმყოფი (დაღრეჯილი სახით). ყველაზე დიდ ტანჯვებს ფინანსების სიჭლექე მაყენებს! წამლის ფულიც კი აღარა მაქვს, აბა თქვენთან რა დავმალო!

ექიმი. (ხანგრძლივ ფიქრების შემდეგ) ეხე...ხე!.. სწორე მოგახსენოთ, ყველაზე ძრიელ მაგ სნეულებას უნდა უფრთხილდეთ.. (პაუზის შემდეგ) მეზობლებს შეეხვეწეთ, სწორეთ თავი დაავგირავეთ... მეტი ღონე არ არის! მაგის გარდა, შინაც ყოველ ბუნებრივ მოთხოვნილებაზე, მაგალითათ. ცხვირის დაცემინებაზე და მოხოცვაზედაც კი ჯარიმა დააწესეთ... ერთ-ორ თვეს მაინც გასწევთ ყაირათს... სხვა?

ავათმყოფი. ძილში და ფხიზლათ სულ სეპარატიზმი მეჩვენება. ეს კი ჩემი განუშორებელი სნეულებაა!

ექიმი. მაშ დევნა და გადასახლ-გადმოსახლება აღარა სჭრის? აბა, ისეთი რა გამოგიწეროთ? (დაფიქრდება და შემდეგ) კი, მართლა! მშვენიერი ახალი და რადიკალ[illegible] საშუალება „ინოროდცების" ბუნებრივ[illegible] სარუსებლათ, გაუპატიურება მათი ცოლ[illegible] და ქალებისა. საუცხოვოთ ამზადებენ [illegible] ფრიად გამოჩენილნი ხიმიკები ალიხა[illegible] ავარსკი და კელამოვი. თანაც არაფერი [illegible] (სწერს რეცეპტს) თქვენ განაგრძეთ, [illegible]

ავათმყოფი. შიმშილი, პუგაჩოვშჩინა...

ექიმი (სწერს). 3 ნოემბრის მანიფ[illegible] გივრათ 20 თებერვლის მანიფესტი[illegible] განაგრძეთ.

ავათმყოფი (ოხვრით). ნავთის მაღნები.

ექიმი (სწერს). დახოცილ ძმების სისხლ[illegible] ჩაგემრიელებული ჩაით და ტარტინკებით ხატისოვს (უკვდავი სიტყვისთვის და [illegible]ტის ერთგულებისთვის) ყელზე თოკ[illegible] უკაცრავათ, მედალი „ბანტით". ა[illegible] იმყოფება „დვორცოვი" ქუჩაზე... ნუ [illegible] კიდევ რამე გტკივათ?!

ავათმყოფი. ა...ახ, ექიმო! ან კი როგორ მეკითხებით?! რა სნეულება არ გინდა შემომჩვევია! რომელი ერთი მოგითვალ[illegible] დავიღალე, კი ამდენი წამალი გამომიწ[illegible] და მაინცა ვგრძნობ, რომ მალე მოვკვდ[illegible] ბი... ვიცი!

ექიმი (ხელების შლით). არ ვიცი, [illegible] თმანი! თუ ამდენმა წამლებმაც არ გ[illegible] ლათ, მე მართლაც, რომ აღარაფერი [illegible] ძლიან! ხელი უნდა დავიბანო! მაშინ, [illegible] ჯანი აღარ არის, ჰაერი უნდა გამოიც[illegible] ლოთ—საზღვარ-გარეთ წაბძანდით! [illegible] დობით. (ექიმი გადის, ავათმყოფი ოხვრ[illegible] კვნესით ყურთუკებზე ეშვება).

—

როგორ გგონია, მკითხველო, ბევრ [illegible] კიდევ იცოცხლებს ეს ავათმყოფი?

ნ. აზიანი.

ხის, ხოლო მეტეხისაში 386. ამათში ადმინისტრატიულის წესით დასჯილი 112 კაცი და 1 ქალი, ხოლო პოლიტიკური დამნაშავეები 79 კაცი 5 ქალი. გადასასახლებელია 24 კაცი და 1 ქალი. საპატიმროთა საავადმყოფოში 128 ავადმყოფი წევს.

✦ ნამესტნიკს განკარგულება მოუხდენია, მიეცეს მთავარ სახელოსნოების მუშას **ვ. ბონდარევს**, რომელიც დეკემბერში დიდუბეში ჯარმა დააზარალა, ერთ დროული დახმარება—100 მანეთი.

✦ „შრომას" სწერენ საჩხერედან, რომ ამ დაბაში და ახლო მახლო სოფლებში შემდგარა **მთელი ბრბო გამცემელთა, ჯაშუშთა** და „ახალ თაობის" წინააღმდეგ მებრძოლთა. მათ აღუთქვეს ადმინისტრაციას, ყოველსავე დახმარებას გავუწევთ ჯარსა და ყაზახებს „ახალ თაობის" დედამიწის ზურგიდან აღსაგველათაო. ამ ვაჟბატონების წყალობით ბევრი დასწვეს, დაარბიეს და დალახეს, მაგრამ მათმა ჯაშუშურმა გაუმაძღარმა სულმა ეს არ იკმარა. ყაზახთა ერთ უფროსზე გენერალ-გუბერნატორს ალიხანოვს „დანოსი" წარუდგინეს. მეორეთ მისწერეს, ეს აფიცერი ძალიან უმოქმედო კაცია, ერთი ორის მეტი არავინ გადასწვა, ჩვენთვის უფრო სასტიკი კაცია საჭირო, რომ ძირიან-ფესვიანად ამოჰგლიჯონ ახალ თაობის თესლიო. ბოროტმა ენამ გასჭრა და მარტის ოც რიცხვებში საჩხერეში ამოვიდა პოლკოვნიკი, რომელმაც გამოძიება მოახდინა, ხსენებულ უმოქმედობის შესახებ. აფიცერი საჩხერიდან მარტის ბოლო რიცხვებში გადაიყვანეს, ხოლო ყაზახები, 120 კაცამდე, რაჭისკენ გაჰგზავნეს.

✦ ქალაქის გამგეობამ ტფილისის სამხედრო საკრებულოში გაგზავნა **სია 1906 წელს სამხედრო ბეგრის** მოსახდელათ გასაწვევ ახალგაზდათა.

✦ ამ დღეებში თფილისში მოელიან ეპისკოპოსს **კირიონს**, რომლის ჩამოსვლას საქართველოს ეკლესიის საკითხთან აქვს დამოკიდებულება.

✦ შინაგან საქმეთა მინისტრმა დურნოვომ ამ დღეებში ცირკულიარული განკარგულება დაუგზავნა გუბერნატორებს იმ საკითხის შესახებ, თუ როგორ მოექცნენ იმ პირთ, **რომელთაც საცხოვრებელი პასპორტი არა აქვთ.** მინისტრის განკარგულებით იმ პირთ რომელნიც „შენიშნულები" არ არიან და პასპორტი მაინც არ აღმოაჩნდებათ, წინადადება მიეცემათ 6 თვის განმავლობაში წარმოადგინონ. ის პირნი კი, რომელნიც მთავრობის საწინააღმდეგო მოქმედებაში არიან შენიშნულები და პასპორტი არ აღმოაჩნდებათ, მინისტრის განკარგულებით დააპატიმრებენ.

✦ **კავკასიის ნამესტნიკი** მაისის შუა რიცხვებში მიემგზავრება პეტერბურგს.

✦ ხუთშაბათს, 13 აპრილს, საღამოს რვანახევარ საათზე, ნამესტნიკის ბაღში კედელთან **მოდარაჯე ყაზახს** შეენიშნა, რომ სათავად-აზნაურო შენობის სართულზე, რომელიც ნამესტნიკის სასახლის ბაღს გვერდით აკრავს, ვიღაც კაცი დადის. ორჯერ შეკითხვის შემდეგ უცნობს ხმა არ გაეცა, რის შემდეგ ყაზახს ესროლია თოფი, მაგრამ ვერ მოეხვედრებინა. სროლის ხმაზე მოვიდნენ კომენდანტის ადიუტანტი ტემნიკოვი. მალე მოვიდა თვით პოლიცმეისტერიც. ამ სართულზე სხვათა შორის პატარა ოთახია დაშენებული და შიგ გ. ნ. სხირტლაძის შვეიცარი ცხოვრობს. როცა პოლიცია ავიდა სართულზე, ამ შვეიცარს სძინებოდა, ერთბაშათ გონს ვერ მოსულიყო და გაქცეულიყო. პოლიციამ შეიპყრო ეს შვეიცარი. დააპატიმრა აგრეთვე თვით „ბანკის ბაღის" პატრონი გ. ნ. სხირტლაძე და და „ვიქტორიის" ნომრების პატრონი ბაღდასაროვი. გამოძიება სწარმოებს.

✦ კვირას, 16 აპრილს, თფილისის ყველა სომხურ ეკლესიის წარმომადგენელთა კრება მოხდება. ამათ თითო ეკლესიიდან ორ-ორი წარმომადგენელი უნდა აირჩიონ. ამ უკანასკნელთ დაევალებათ, ცალკე კრებაზე. სომხეთა სასულიერო სემინარიისთვის 12 მზრუნველი აირჩიონ.

✦ 13 აპრილს გოლოვინის პროსპექტზე, პატრული, აფიცერითურთ სტრაჟნიკს შეხვდა, რომელმაც სამხედრო-სალამი არ მისცა აფიცერს. აფიცერის ბრძანებით „თავხედ" სტრაჟნიკს პაგონები ახადეს და საკომენდანტო სამმართველოში წაიყვანეს.

✦ ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მოძრაობის უფროსმა წინადადება მისცა რკინის გზის მმართველობის საბჭოს ჯამაგირი მოუმატონ კონდუქტორებს ამ წლის დასაწყისიდან სახელდობრ: უფროსს კონდუქტორს უნდა მიეცეს 480 მან. (360—396 მ. მაგიერ); ბაგაჟის კონდუქტორს 360 მ. (240—276 მ. მაგიერ); ფერშალ-კონდუქტორს და კორესპონდენტებს 340 მ. (240—276 მ.) და ტორმაზის კონდუქტორებს 300 მანეთი (240 მ.); ამათ ხარჯი იმატებს 46,000 მანეთით, საქონლის მოძრაობის უფროს კონდუქტორს 420 მ. (300—348); ბაგაჟის კონდუქტორს 340 მ, (240—300); ტორმაზის კონდუქტორს მე-2 კლ. 300 მ. (240—270) და მე-3 კლ. 260 მ. (242—218) წლიწადში. ამ ხარჯებით მთელი გასავალი 122,000 მანეთს მოიმატებს. („კავკაზ").

✦ გუშინწინ ქუკიის ხიდთან აკოფოვის ტრაქტირში მზარეულს და ხაზეინს ჩხუბი მოსვლიათ ჯამაგირის შესახებ, რომლის დროს მზარეულს სამი კაცი დაუჭრია მძიმეთ: მეეზოვე, მოსამსახურე და ერთი სტუმართაგანი.

✦ „ნოვ. ობოზ."-ს ყოფილმა რედაქტორმა ბ-ნმა ნემიროვიჩ-დანჩენკომ საბოლოოთ თავი დაანება ამ გაზეთის გამოცემას და პეტერბურგში მიემგზავრება.

✦ თფილისის ნაწილის ბოქაულს ცნობა მოუვიდა, რომ ის ბოროტ-გამზრახველნი, რომელთაც ამას წინეთ პრიუტის პოსტის 4 საერობო დარაჯი მოკლეს, ღვების საზოგადოების სოფელ ღელობში იმალებიანო. ამ ადგილას საჩქაროთ გაგზავნილ იქმნენ საერობო დარაჯები ურიადნიკის ვ. თაქთაქოვის მეთაურობით. როცა ესენი დაუახლოვდნენ ღვთისავარ წოკლოურის სახლს სროლის ხმა მოესმათ თურმე. აღმოჩნდა, რომ ბოროტ-გამზრახველნი სროლაში ვარჯიშობდნენ. დარაჯებმა სროლა ატეხეს, ამათ სროლითვე გასცეს პასუხი. ამ სროლის დროს მოკლულ იქმნენ ს. ღვევის მცხოვრები ალექსა მელიქაშვილი და წურულეთის მცხოვრები გაბრიელ აფციაური. რამდენიმე კაცი კიდევ დაჭრილ იქმნა. აქ სხვათა შორის ნახეს ერთი ვინტოვკა პოსტის მოკლულ საერობო დარაჯებისა.

✦ გუშინ ჩვენ გაზეთში იყო ნითქვამი, რომ 28 მარტს ცეცხლი გაუჩნდა მარია მერკვილოვის სახლებს. გაზეთში მოხსენებულ პირებს გარდა ცეცხლიდან კიდევ დაზარალდა დურგალი ალექსი ვარვარიძე და მისი დედა ანასტასია, რომლებიც ძლიერ გაჭირვებულები არიან და დახმარებას ითხოვენ; მისი ადრესი ნაბერეჟნი ქუჩა, ბეგ ავაქოვის ეზოში.

✦ 12 აპრილს საღამოს 9 საათზე მე-7 საპოლიციო უბანში ვიღაცამ რევოლვერი გაისროლა, რომლის ტყვიით მძიმეთ დაიჭრა თამბაქოს ფაბრიკის „მირის" მუშა ავეტისიანი.. ავეტისიანი მიხეილის საავადმყოფოში გაგზავნეს.

✦ ეს ორი დღეა დიდუბეში წყალი არ არის. წყალი მილიდან მხოლოდ პერიოდულათ ღამის 3 საათიდან დილის 8 საათამდე ამოდის, რის გამო მცხოვრებნი დიდათ შეწუხებულნი არიან.

კავკასია.

ზუგდიდი. ოქტომბრის „ბედნიერ" დღეებმა" ცოტა ხნით მაინც მიწაში ჩაახარა სამეგრელოს ჯალათები—ზუგდიდის მაზრის უფროსი კელამოვი და ბოქაულები ექვთიმე კვარაცხელია და შენგელაია! კელამოვი სამსახურს თავს ანებებდა, ხოლო ამასთანავე თავს ანებებდნენ სამსახურს მისი ყურ-მოჭრილი ფინიები კვარაცხელია და შენგელაია! ამათ ვერ გაუსწორეს თვალი ხალხის თავზე მოვლენილ სინათლეს. სამეგრელოს დაბა-სოფლებში აფრიალებული თავისუფლების დროშები და ხალხის გულიდან აღმონახეთქი თავისუფლების ჰიმნი გულს უწამლავდა ჯალათებს. მარა რა უნდა ექნათ. ისინი დუმდენ მიმალულნი, როგორც ბუ, სადღაც სოროში. მაგრამ ჩქარა გარემოებები შეიცვალა. რეაქციის ქარტეხილი ჩვენს კუთხესაც დაატყდა და ათასი უმანკო მსხვერპლი შეიწირა სიცოცხლის მოსპობისა, ოჯახების განადგურებისა, და ქალების გაუპატიურების სახით! აღვირწახსნილი კაზაკები და გახულიგანებული ჯარის-კაცები კვლავინდებურათ შესიენ დაბა-სოფლებს. ასეთ დროს კელამოვის ფინიები კელამოვისავე ეყვნით ყელზე კვლავ გამოძვრენ ხვრელებიდან და ძველებურათ სასიქადულო მოღვაწეობას განაგრძობენ! სხვათა შორის ამათი აღვირწახსნილი მოღვაწეობის, რომ აქ, ზუგდიდში სიცოცხლე თითქოს შეწყდაო, ინტელიგენცია სადღაც გადაკარგულა, ქალაქში ერთ ხელის მომწერსაც ვერ იშოვნით საქმე რომ გაგიჭირდეს. გაზეთი! ღმერთო ჩემო! ზუგდიდელებმა არც კი იციან, თუ კიდევ არის სადმე გაზეთები! „ელვის" ნომრებს ისე კითხულობენ, როგორც ამ რამდენიმე თვის წინათ „სოციალდემოკრატის" ნომრებს წაიკითხავდნენ, ჩუმათ, ფარულით. წაიკითხავენ და შემდეგ იქავ დახევენ! ჰაერი მოიშხამა! სიცოცხლე აუტანელი ხდება! კელამოვის ფინიები კი „გამარჯვებას" დღესასწაულობენ! **მ.**

მუხაყრუის საზოგადოება (ქუთ. მაზ.). დავიწყებ იქიდან, რომ 19 მარტს ღ. სამტრედიიდან მუხაყრუელებს ესტუმრენ სამტრედიის ბოქაული შავგულიძე სამოცზე მეტი კაზაკებით და ხუთი სტრაჟნიკით აფიცრითურთ. მოსვლისთანავე ხალხმა პურმარილი მიართვა. ბოქაულმა დაკეტილი დუქნები დაალეწია, და შემდეგ კაზაკებმა ყველანი დაძარცვეს და დაამტვრიეს. დუქნების დარბევის შემდეგ გაიფანტნენ სოფლის დასარბევათ და დასაწიოკებლათ, ხოლო როცა დაწიოკებას მორჩნენ, სოფლელები მოაგროვეს და მოსთხოვეს ირგვლივ კაზაკებ შემორტყმულ ხალხს გადაუხდელი ფულები, გამოპარული სოლდათები, ჯაშუში მამასახლისის და მისი თანაშემწის მკვლელი წითელიშვილი და აგრეთვე თოფი, რომელიც მოკლულ მამასახლისს წაართვეს. ხალხმა ყველა მოთხოვნილება აღუსრულა, გარდა ორი უკანასკნელი მოთხოვნისა. ხალხს 10 აპრილამდი ვადა მისცეს და დაუბარეს, რომ ამ დრომდის მკვლელი და თოფი უსათუოთ წარმოედგინა, თუ არ შეასრულებთ დაგარბევ-დაგაწიოკებთო. და მართლაც ისე მოხდა. 11 აპრილს ხელმეორეთ ესტუმრა მუხაყრუელებს სამასამდე კაზაკი. დაიწყეს დაწიოკება. ხალხი განსაცდელში ჩავარდნილი. მამასახლისის მკვლელი ვერ ნახეს და მათ ამისთვის აწამებენ. ხალხი ტყეებისკენ გარბის. შევხვდი ერთ გლეხს, რომელსაც ზურგზე წამოეკიდნა ორი დღის მელოგინე ცოლი და მკვნესარე ავადმყოფით ტყისკენ გარბოდა. ხალხის ტანჯვა-წამება აუწერელია. ამასთანავე ხალხი ვალდებული გახადეს კაზაკებისთვის ხარჯათ დღეში ორმოც და ხუთი თუმ.ნი ეძლია...

მუხაყრუელი.

ადგილობრივი. პრესა

დაშნაკცაკანებსა და ჰნჩაკელებს შორის სოფ. ხნძორესკში მომხდარ შეტაკების გამო „ჰარაჯი" შემდეგ განმარტებას იძლევა:

...ს. ხნძორესკიდანაც, სადაც ჰნჩაკისტებიც ყოფილან, მიმართეს დაშნაკცუთიუნს და იარაღი და შველა თხოვეს. დაშნაკცუთიუნმა ყურადღება არ მიაქცია პარტიულ კითხვებს და გადაწყვიტა, რომ, თუ სოფელი გადაიხდის სამი ათას მანეთს, შესაძლებელი იქნება თავის დაცვის საქმე მოეწყოს სოფლისავე ხელით. რამდენიმე კეთილსულიერი მოვახშენი და ჰნჩაკელების წარმომადგენელნი უხსნიან ამ გადაწყვეტილებას გლეხებს, როგორც „ძალმომრეობას", „ძალით ფულის მოთხოვნას".

იმ ხანებში თათრებს მოეკლათ რვა კაცი. დაშნაკცუთიუნის ერთი თავის დამცველი რაზმებთაგანი მიდის ამ სოფლის მიდამოებში, რომ ამით შეაშინოს ბაშიბუზუკები და სოფელს არ მიაკაროს.

რაზმის გამოჩენას ჰნჩაკელების შეფები სხვანაირათ უხსნიან ხალხს და აღელვებენ მათ მოსულების წინააღმდეგ. ჰნჩაკელებმა ასტეხეს სროლა, ხოლო დაშნაკცაკანების რაზმს, რომელსაც შეეძლო ისინი სულ ამოეჟლიტნა, როგორც ძლიერს და მკვიდრათ შეკავშირებულს ორგანიზაციულათ, **არც ერთი ტყვია არ უსროლია**, თუმც მას მოუკლეს ორი კაცი და მრავალი დაუჭრეს. პირიქით. ისინი სულ იმას იძახდენ: „ჩვენ ძმები ვართ, მოვსულვართ თქვენ დასაცავათ და არა თქვენთან საბრძოლველათ"-ო. ამის დასამტკიცებლათ ისინი შევიდნენ სოფელში და აიყარეს იარაღი.—...სოფელში არავინაა მოკლული დაშნაკცაკანების ხელით. მოკლული ყმაწვილი მსხვერპლია გადარეულ ჰნჩაკელების ტყვიისა.

ასე იმართლებენ თავს დაშნაკცაკანები და ყველაფერს ჰნჩაკელებს აბრალებენ. საინტერესოა, რა აზრის არიან ამის შესახებ თვით ჰნჩაკელები. სანამ მათ აზრს არ მოვისმენთ, ჩვენ საბუთი გვაქვს არაფერი დავუჯეროთ დაშნაკელებს—მათგან ჩვეული ვართ...

წერილი გურიიდან

„სოფელი წახდა, გლეხები სულით დაეცნენ, წელში გატყდნენ, მთავრობის ყველა მოთხოვნილებებს ასრულებენ, პროპაგანდისტ-აგიტატორებს მთავრობას აძლევენ ხელში, სოფელში გავლა, სოფელში მუშაობა ყოვლად შეუძლებელიაო და სხვ." აი რას გაიგონებდით ზოგიერთ ჩვენი ამხანაგებისგან, რომლებით სოფლად მუშაობდნენ, იმ დროს, როცა პირველათ დავთარ დაბნეული მთავრობა თოფ-ზარბაზნებით შეიჭრა სოფელში და ცეცხლსა და მახვილს მისცა ყველაფერი. ასეთ ამბებს გაიგონებდით იმ გურიაზე და გურულ გლეხებზე, რომლებმაც არა თუ რუსეთის, მთელი ევროპის ყურადღებაც კი მიიპყრო; იმ გურიაზე, რომელსაც ასე იდეალურათ უყურებდა ყველა, ვინც კი დაინტერესებული იყო დღევანდელ მოძრაობით; იმ გურიაზე, რომელიც ტონს აძლევდა მთელ კავკასიის გლეხთა მოძრაობას. სწორეთ გასაკვირი და გასაოცარია ასეთი ცვლილება, ასეთი დაცემა და უკან დახევა. რა იყო? რა მოხდა?! ნუ თუ მართლა გურია, ეს რევოლიუციონური მოძრაობის ავანგარდი, გურია, სადაც თითქმის ერთ წელზე მეტი ნამდვილი სახალხო თვითმართველობა იყო და თვითმპყრობელ ბიუროკრატიას სამუდამოთ ამოკვეთიეს ფეხი, ისე მოსტეხა უკანასკნელმა რეაქციამ, რომ მონურათ ქედი მოახრევინა და თაყვანი აცემია იმისთვის, რაც მან დიდი ხანია დაგმო და უკუაგდო?! თუ ზოგიერთებს დავუჯეროთ, ეს სიმართლეა, მარა ნამდვილათ კი სულ სხვას ვხედავთ. ამის გასაგებათ საჭიროა ვიცოდეთ, რა იყო გურია წინათ და რა არის ეხლა. როგორი იყო გურული გლეხის ფსიხოლოგია 17 ოქტომბრამდე და როგორია ეხლა, როცა რეაქციამ თავისი ბასრი კლანჭები მაგრათ ჩაარჭო.

იმ დროს, როცა ქალაქის მუშა თავიდან ფეხებამდე ჩაბმული იყო რევოლიუციონურ მოძრაობაში და ქუჩაში სისხლს ღვრიდა, სოფელს ეძინა. ბუნებრივათ კონსერვატორი გლეხი აღმაცერათ უყურებდა ქალაქის მუშას და ოცნებით გატაცებულს ეძახდა. ის, როგორც კერძო მესაკუთრე და ვიწრო ბურჟუაზიული აზრებით გაჟღენთილი, თავის ერთ ნაჭერ მიწაზე მიკრული, თავ-მარგული იყო მიწაში და მის მოჩხრეკას და [illegible] გარდა არას ფიქრობდა. მემამულე ტყავს აძრობდა, მღვდელი ხრავდა და მთავრობა ბოლს ადენდა ზურგზე, მარა ყველა ამას უხმოთ იტანდა გურული გლეხი. დრონი იცვლება, 1902 წლიდან თავი იჩინა უკმაყოფილებამ გლეხებს და მემამულეებს შორის, და თან და თან ისე გამწვავდა საქმე, რომ გლეხებმა ომი გამოუცხადეს მემამულეებს და მღვდლებს. ბუნებრივათ თავმოყვარე გურული, რაკი ერთხელ აღდგა, მისი დაჩუმება შეუძლებელი შეიქნა და მემამულეებმა და მღვდლებმა მთავრობას სთხოვეს დახმარება გლეხების დასაჩუმებლათ. მთავრობამ სიამოვნებით გაუწოდა ხელი და მიუსია „აბუნტებულ" გლეხებს. გამათრახება-დარბევა-დაწიოკება და ციხეში ჩამწყვდევა ჩვეულებრივ მოვლენათ გადაიქცა.

ამ გარემოებამ ძალიან ჩააფიქრა გურული გლეხები: „სახელმწიფო გადასახადებს ჩვენ ვიხდით, ჩვენ ვშრომობთ, ჩვენ ვწვალობთ, ხუცესი ჩვენ გვხრავს, მემამულე ტყავს გვაძრობს და რათ უჭერს მათ მხარს მთავრობა? განა რა სარგებლობა აქვს სახელმწიფოს ხუცეს მემამულეთაგან, როცა ისინი არც არავითარ სახელმწიფო გადასახადს არ იხდიან და პირიქით ხაზინიდან იღებენ ფულებს და ჩვენ გვატყავებენ?" აი ასეთი კითხვა დაუყენა ცხოვრებამ გურულ გლეხს. ამ კითხვის გამოსარკვევათ საჭირო იყო თანამედროვე ცხოვრების პირობების შეცნობა. აქ მთავრობამ გაუწია გურულებს დახმარება. ის ერეკება ბათუმის მუშებს სოფლებისაკენ, თითქო ეუბნებოდა: „წადით გურულები ბუნტობენ და მათ სტიქიურ მოძრაობას შეგნებული ხასიათი მიეცითო". და მართლაც გაისმა გურიაში „მქადაგებლის" ხმა. ნახულმა და გაგონილმა საბოლოოთ დაარწმუნა გურული გლეხი, რომ მისი კეთილდღეობა, მისი თავისუფლება, მისი მონობის უღლიდან თავის დახწევა მანამდე არ იქნება, სანამ დახავსებულ წესწყობილებას ბოლო არ მოეღება, სანამ ხალხს არ ექნება უფლება სახელმწიფოს მართვა-გამგეობაში მონაწილეობის მიღების. ეკონომიურ ნიადაგზე აღმოცენებული ბრძოლა პირდაპირ პოლიტიკურ ხასიათს დებულობს და გურულები სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლას უცხადებენ თვითმპყრობელ ბიუროკრატიას. ბუნებრივათ ფიცხ გურულს ისე იტაცებს ბრძოლა, ისე ედება რევოლიუციონური ცეცხლი, რომ 1904 წელს ჩვენ ვხედავთ გურიას თითქმის სრულიად განთავისუფლებულს. გურიაში ფეხს იკიდებს რევოლიუციონური თვითმართველობა. მთავრობას პეტებით ერეკებიან. მთელი გურიის ბატონ-პატრონი თვით გურულები ხდებიან. მიწების ადება-დამუშავებას მემამულეებს აღარ ეკითხებიან, მღვდლებს აღარაფერს აძლევენ, სახელმწიფო გადასახადებზე უარს ამბობენ, თავისუფლათ იკრიბებიან და მსჯელობენ. გურულს თავი ბატონი გონია. „ჩვენი თავისუფლება მკვიდრია, მას ვერავინ წაგვართმევს, მთავრობის დამარცხება ადვილი საქმე ყოფილა". აი რას ფიქრობდა მაშინ გურული გლეხი. თუმცა მიტინგებსა და კრებებზე ხშირათ ესმოდა სიტყვა „რევოლიუცია", „ავანსები", „შეიარაღება" და სხვა, მარა მათ ეს სრულიად არ აშინებდათ, რადგან მათი დამარცხება წარმოუდგენელი იყო მათთვის. ყველა ამას ზედ დაერთო „ნასკარაძის" გამარჯვება და ამან სულ ფრთები შეასხა გურულებს.

მარა დგება შავი დღეები, იმედ დაკარგული მთავრობა უკანასკნელ ღონეს ხმარობს და ცეცხლით და მახვილით შედის სოფლებში. თავისუფლებას მიჩვეულ გურულებს ყველაზე მეტათ ემწვავათ რეაქციის სუსხი. მათ ვერ წარმოედგინათ, რომ 17 ოქტომბრის შემდეგ ასე უმოწყალოთ მათ განადგურებას შეუდგებოდა მთავრობა. ვერ წარმოედგინათ, რომ ის დორებით დასწვავდა მათ ეზოებს და მათ საჩხო-საბინებელს ცეცხლს მისცემდა. ასეთი იყო გურულ გლეხების ფსიხოლოგია დეკემბრის გაფიცვამდე, რადგან ეს მხოლოთ მიტინგებსა და კრებებზე ესმოდა და ნამდვილათ კი თავისდღეში არ გამოეცადა, თავისი თვალით არ ენახა. ამ ამბის მნახველი ფიცხი გურული ემორჩილება გონებას, და „ძალა-უნებურათ" განზე დგება და გულ-ხელ დაკრეფილი უყურებს როგორ აუპატიურებენ მის ქალს, როგორ სცემენ მის მოხუც დედას, როგორ იტაცებენ მის სიმდიდრეს და წვავს და დაგვით შენახულ ცეცხლის ალს აძლევენ. ის თავისი თვალით ხედავს, რომ მთავრობა მას თავის დღეში არაფერს დაუთმობს და თავისუფლების შესანარჩუნებლათ არავითარ საშუალებას არ ზოგავს. ის საბოლოოთ რწმუნდება, რომ საჭიროა სამუდამოთ განადგურება დრო-გასული წეს-წყობილების, საჭიროა თვითმპყრობელ ბიუროკრატიის საბოლოოთ დამოწება. ცარიელი სიტყვები, მიტინგებზე „რეზების" წარმოთქმა არ კმარა, სიტყვასთან საქმეცაა საჭირო. „საკადრისად ვერ დაგხვდით, მარა შუაც ხომ გისწავლეთ, რაც განდა ქენით. ხმას არ გაგცემთ, მარა იცოდეთ, რომ დღეიდან თვალ-დებით მზადებას შევუდგებით და ისე გაგსრესთ, რომ თქვენა წამოდგომა შეუძლებელი იქნებაო", ამბობენ თავის გულში გურული გლეხები. დაიხიეს მათ უკან, მარა ქედი არ მოუხრიათ, ასრულებენ მთავრობის მოთხოვნილებას, მარა ისეთს რომელიც ჩაქრის არ ცხებს მათ სახელს, გურული გლეხები მალე მიხვდნენ, რა სურდა მთავრობას, მიხვდნენ, რომ მათი გამოწვევა და განადგურება უნდოდათ, მარა განზე გაუხტნენ, რომ მომავალში თვითონ მიატანონ იერიში მაზე. წინეთ იდეალისტი გურული ეხლა სერიოზულათ უყურებს საქმეს. ეხლა თითო აზრიანი სიტყვა მადამოთ ეცხება მის გულს. ის წინანდებურათ უაზროთ აღარ ისმენს შეუმხუნა სიტყვებს: ის ეძებს საჭირო-ბოროტო კითხვის განმარტებას, საქმეს თხოულობს. თუ კი წინათ შესაძლებელი იყო გურულ გლეხებში მუშაობა, მით უმეტეს დღეს შესაძლებელი და საყოფიერი. გურულებს ცხოვრებამ მაგრათ ჩაუკაკუნა თავში და გამოაფხიზლა. მოვიყვან გურულების სულგრძელობის და მათი გონივრულ მოქმედების მაგალითს: 7 აპრილს სოფ. ბასილეთში შებრძანდა ოზურგეთის მაზრის უფროსი, მოიწვია ყრილობა და ხალხს გამოუცხადა 13 აპრილამდე 7,000 მანათი უნდა შემოიტანოთ, და ხუთი კაცი მოგვცეთ: ჟღენტი, ორი ძმა ბოლქვაძენი და ორიც ცქვიტინიძენიო. ხალხმა პირველ მოთხოვნილებაზე თანხმობა განაცხადა და მეორეზე კი მტკიცე უარი უთხრა. ჩვენ პოლიციელები არა ვართ, რომ დასაჭერი კაცები ვეძებოთ, თქვენა ხართ პოლიციელები, ეძებეთ და თუ კი ნახავთ დაიჭირეთო. მაზრის უფროსმა კიდევ გაუმეორა, რომ თუ 13 ამ თვემდე არ შეასრულეთ ჩვენი მოთხოვნილება, მოგისევთ ჯარს და გაგანადგურებთო. ამ დროს თურმე ხალხში ჩაერია „ცნობილი" სტრაჟნიკი მგელაძე და მათრახი გაიქნ-გამოიქნია. ამ ამბავმა იმ ზომამდე მიიყვანა ხალხი, რომ, როგორც ერთმა იქ მყოფმა გადმომცა, საკმარისი იყო ერთ ვინმეს ხელი გაექნია და ეს ზღვა ხალხი მიესეოდა და ნაფლეთ-ნაფლეთათ აქცევდა ყველას. მარა მოითმინეს,—მოითმინეს, რადგან სერიოზულათ უყურებენ საქმეს. ეს „ცნობილი" მგელაძე ისე გაუტანცნია შურისძიების სურვილს, რომ აღარ იცის—რა ქნას, ყრილობიდან დაბრუნებული ის ჩამოსულა ხიდისთავში დუქნებზე, გაჩერებულა ბაზრის თავში, დაუწყია უშვერი სიტყვებით ლანძღვა-გინება და ყვირილი „გამოდით, ვინც ბიჭი ხარ, გავძღე თქვენი სისხლით"-ო. შემდეგ შესულა ან. თედორაძის დუქანში, მოუთხოვია სასმელები და როცა ფული მოთხოვეს დაუწყია გინება: „თქვე მამ... პატენტს რატომ არ იღებით, თქვენ მაგით ხაზინას ზარალს აყენებთ და მე თქვენ ფული რათ უნდა მოგცეთ". აქაც ხმა არავის გაუცია. ფულის შეკრებას უკვე შეუდგენ ბასილეთლები. ხალხი ითმენს, ხალხი დროებით ხმას არ იღებს, მოთმინების ფიალა ნელ-ნელა ივსება და ბოლოს ზღვასავით გადმოხეთქს და საბოლოოთ წალეკავს გახრწნილ თვითმპყრობელობას.

პ. იერეთელი.

მუშათა ცხოვრებიდან

რეზოლიუციის პროექტი, რომელიც უნდა წარედგინოს მომავალ გამაერთიანებელ სიეზდს რ. ს.-დ. მ. პ., შემუშავებული უმრავლესობის ჯგუფისაგან და „პროლეტარის" რედაქციისაგან.

1 თანამედროვე მომენტი დემოკრატიული რევოლიუციის.

მივიღეთ რა მხედველობაში, 1) რომ საწარმოვო ძალთა მასიურ განადგურების და ხალხის საშინელ გალატაკების გამო, ეკონომიური და ფინანსიური კრიზისი, რომელსაც განიცდის რუსეთი, არა თუ არ სუსტდება, პირიქით თანდათან ფართოვდება და მწვავდება, და ბადებს საშინელ უმუშევრობას ქალაქებში და შიმშილობას სოფლებში, 2) რომ, თუმცა მსხვილ კაპიტალისტთა და მემამულეთა კლასი, დამფრთხალი ხალხის რევოლიუციური თვითმოქმედებით, რომელიც მოსპობას უქადის მათ პრივილეგიებს და ალაგმვას მათ მტაცებლურ ინტერესებს, სტოვებს ოპოზიციურ გზას და თვითმპყრობელობასთან კრავს კავშირს რევოლიუციის ჩასაქრობათ, მარა სამაგიეროთ წვრილ ბურჟუაზიისა და გლეხების ახალ წრეებში ფეხს იკიდებს და მაგრდება მოთხოვნილება ნამდვილი პოლიტიკური თავისუფლებისა და სოციალ-ეკონომიურ ცვლილებების მოხდენისა. 3) რომ ახლანდელი რეაქციონური მთავრობა, ცდილობს ფაქტიურათ ძველი თვითმპყრობელობის შენახვას, ფეხ ქვეშ თელავს მისგანვე აღიარებულ თავისუფლებებს, მხოლოდ საარჩევნო ხმას აძლევს ბურჟუაზიის მაღალ წრეებს, აყალბებს და რყვნის ხალხის წარმომადგენლო-

ბას, ამყარებს სამხედრო რეპრესიების, მხეცურ ეგზეკუციების და მასიური დასჯის რეჟიმს მთელ მხარეში, უსაზღვროთ აძლიერებს პოლიციურ და ადმინისტრატიულ თვითნებობას და ამით მღელვარებას და უკმაყოფილებას აფართოებს ბურჟუაზიულ წრეებში, მძულვარებას და ზიზღს ბადებს პროლეტარიატსა და გლეხობაში, და ამნაირათ ნიადაგს უმზადებს, ახალ, უფრო ფართო, უფრო ძლიერ და მწვავე პოლიტიკურ კრიზისს 4) რომ 1905 წ. მოვლენათა მსვლელობამ, მასსიურმა გაფიცვებმა ქალაქებში, ამბოხებამ სოფლებში და დეკემბრის შეიარაღებულმა აჯანყებამ, რომლითაც ხალხს უნდოდა თავის მოპოვებულ და მთავრობისაგან წართმეულ უფლებების დაცვა, და შემდეგ შეუბრალებელი სამხედრო ძალით განთავისუფლებელ მოძრაობის ჩაქრობამ—თვალები აუხილეს ხალხის ფართო მასსებს და აჩვენეს კონსტიტუციონურ ილლიუზიების უნიადაგობა, მათი მავნებლობა იმ დროს, როცა თავისუფლებისათვის ბრძოლა აშკარა მოქალაქოვრივ ომათაა გადაქცეული, ჩვენ წინადადებას ვაძლევთ სიეზდს მიიღოს: 1) რომ დემოკრატიული რევოლიუცია რუსეთში არა თუ სუსტდება, პირიქით ხელახლა მაღლა იწევს, და ახლანდელი, შედარებით დაწყნარებული ხანა არ ნიშნავს რევოლიუციის ძალთა დამარცხებას, არამედ ამ ხანაში იკრიბება რევოლიუციონური ენერგია, ხალხი იძენს წარსულ გაკვეთილებით პოლიტიკურ გამოცდილებას, ხალხის ახალ-ახალი წრეები მოძრაობაში ებმება და ამით მზადდება ნიადაგი ახალ ძლიერ რევოლიუციურ იერიშისათვის.

2) რომ განმათავისუფლებელი მოძრაობის ფორმას თანამედროვე ხანაში შეადგენს არა ლეგალური ბრძოლა ვითომდა კონსტიტუციონურ ნიადაგზე, არამედ ხალხის ფართო მასსების პირდაპირი რევოლიუციური მოძრაობა, რომელიც არღვევს პოლიციურ-ბატონყმურ კანონებს, ქმნის რევოლიუციურ ცვლილებებს, და ძალით ანგრევს ხალხის მჩაგვრელ ორგანოებს.

3) რომ ინტერესები პროლეტარიატის, როგორც მოწინავე კლასის თანამედროვე საზოგადოებაში, თხოულობენ შეურიგებელ ბრძოლას ყველა კონსტიტუციონურ ილლიუზიების წინაამდეგ, რომელთაც ავრცელებს ლიბერალურ-მონარქისტული ბურჟუაზია, (მათ რიცხვში კონსტ.-დემოკრ. პარტია) თავისი კლასობრივი ინტერესების დასაფარავათ, და რომელთაც მოქალაქობრივ ომის დროს პირდაპირ გამრყვნელი გავლენა აქვთ ხალხის პოლიტიკურ შეგნებაზე.

—

სამტრედიის რემონტის მუშები. რემონტის მუშებმა ყველგან მიიღეს გაფიცვის ფულები რკინის გზაზე. მხოლოდ სამტრედიაში სულ სხვანაირათ მოექცენ. რამოდენიმეს მისცეს ფული, დანარჩენებს კი ჯერაც არაფერი მიუღიათ. რატომ? რა მიზეზია? ალბათ ამით უნდათ მუშებში განხეთქილება დაბადონ და ძმები ერთმანეთს გადაკიდონ. ამასთანავე ბევრი იმასაც ამბობს, ამით „არა საიმედო" მუშების დასჯა უნდათო! ეცადეთ, ეცადეთ მუშების მტრებო. მოკლე დღე აქვს თქვენ ფარფაშს.

რუსეთი

ხაზინის შემოსავალი. სახელმწიფო შემოსავალი თებერვალშიაც ისეთივე იყო როგორც იანვარში, თუმც სახაზინო რკინის გზებიდან 6,000,000 ნაკლები შემოვიდა თებერვალში, მაგრამ საზოგადოთ რკინის გზებიდან 14,000,500 მანეთით მეტი შემოვიდა, ვიდრე წარსულ წელს. საყურადღებოა, რომ ყველაზე მეტი შემოსავალი იმ რკინის გზებიდან შემოვიდა, სადაც რევოლუციონური მოძრაობა უფრო ძლიერი იყო: პოლონეთის რკინის გზებიდან $3^1/_2$ მილიონით მეტი ბალტიის მხარიდან—500,000 მეტი, მოსკოვის გზიდან —1,400,00 მეტი.

დეპუტატების და ამომრჩევლების განთავისუფლება. შინაგან საქმეთა სამინისტროს განკარგულებით ციხეებიდან გამოუშვეს ყველა ხალხის მიერ არჩეულნი ამომრჩევლები და სახელმწიფო დუმის წევრნი, რომელთაც სასამართლოდან საბრალმდებლო ოქმი არ მიუღიათ; ეს განკარგულება არ შეეხება იმ ამომრჩეველებს. რომელთაც საბრალმდებლო ოქმი მიღებული აქვთ. ბევრი სახელმწიფო დუმის წევრათ არჩეული პირის სამოსამართლო საქმე მოსპობილ იქნება, თუ არჩევნები კანონიერათ იქნება ცნობილი.

დურნოვო ლიბერალობს. რადგან პოლიტიკურ ტუსაღთა დიდი რიცხვის განთავისუფლებამ მშვენიერი შთაბეჭდილება მოახდინა, შინაგან საქმეთა მინისტრი აპირობს ორი კვირის განმავლობაში კიდევ გაანთავისუფლოს პოლიტიკურ ტუსაღთა ორი კატეგორია, რომლებიც ადმინისტრატიულ წესით არიან დასჯილნი და რომელთ სასჯელიც არ ადემატებოდეს იმ დროს, რაც მათ ციხეებში გაატარეს.

პარვუსის საქმე. ამ ორი თვის წინათ დაპატიმრებულ გამოჩენილ სოციალდემოკრატ პარვუსს ბრალი ედება მუშათა დეპუტატების საბჭოში მონაწილეობის მიღების. პასმრთელათ არის.

კაზაკების ქცევა. ქ. ტულის მცხოვრებნი საშინელ შიშში არიან მთვრალი კაზაკების ქცევის გამო. კაზაკები ხმალამოღებულნი ქალაქში დახეტიალობენ და საზოგადოებას მივარდებიან სადმე. ზოგჯერ სალდათებსაც მისდით შეტაკება: ამას წინათ კაზაკები ერთ სალდათს მივარდნენ და ხელებში დასჩრეს. პატრულები მთვრალ კაზაკების ბრბოებს კაზარმებისკენ ერეკებიან.

არჩევნები რუსეთში. სარკოვიდან იტყობინებიან: „ამომრჩევლათ არჩეული პროფ. გრედესკული მოულოდნელათ არხანგელსკის გუბერნიაში იგზავნება, თუმც წინათ გაგზავნა გადიდვა და 8-ს უნდა მისი საქმე სამოსამართლო პალატაში გარჩეულიყო, ამის გამო დეპეშები გაუგზავნეს: დუმის წევრებმა—ვიტეს, უნივერსიტეტის მმართველობამ—განათლების მინისტრს და ვიტეს, კადეტებმა—ცენტრალურ ბიუროს".

— ადესიდან იტყობინებიან; „გაცხარებული საარჩევნო აგიტაცია დაიწყო, ამრჩევლები ათასობით ესწრებიან წინასწარ კრებებს და თავის საარჩევნო უფლებას ამოწმებენ. კადეტების სიები ძალიან გავრცელებულია. ებრაელები წინათ არ იღებდნენ არჩევნებში მონაწილეობას, რადგან დარბევის მოლოდინით იყვნენ იძულებულნი, ეხლა ისინიც მხურვალეთ ჩაერიენ საქმეში. მემარჯვენეები კადეტების გაშავებას ცდილობენ. ადიძრა აზრი ყველა მემარჯვენეების ბლოკისა, მაგრამ ამის განხორციელება საეჭვოა. მემარჯვენეების აგიტატორებმა 3,000 მუშა და მეწვრილმანე შეაკავშირეს ხერსონის ნაწილში, სადაც შჩეპკინის კანდიდატურა იქნება დაყენებული".

მოსკოვის ქალაქის თავი გუჩკოვი პეტერბურგიდან დაბრუნდა და თავის შთაბეჭდილებები გადაუცია „რ. ვ."-ის კორესპონდენტისათვის. გუჩკოვის აზრით, ბიუროკრატები სესხის აღებამ ძალიან გაამხნევა:. ამბობენ ბიუროკრატიამ გაიმარჯვა, და კადეტები დამარცხდენ, ვიტე-დურნოვოს კაბინეტი კადეტებს მოლაპარაკებას უწოდებს, რადგან მათ სესხის აღებაში ხელის შეშლა უნდოდათო. ახლა მთავრობა ძალიან გამხნევებულია, ყველა მინისტრები ძალიან მაგრა სხედან თავიანთ ადგილებზე და ამ მოკლე მომავალში, დუმის შეკრებამდის მაინც, არც ერთი მინისტრი არ აპირებს ვიტე-დურნოვოს კაბინეტიდან გასვლას.

კავკასიელნი—პოლიციის სამსახურში. მოსკოვის გუბერნატორმა ჯუნკოვსკიმ „სმოტრი" გაუმართა ახლათ შემდგარ სტრაჟნიკების რაზმს. ყოველ სამმასახლისოზე ორი სტრაჟნიკი იქნება. სტრაჟნიკების ეს აზრი კავკასიაში შეადგინეს, ადგილობრივი მთიულები არიან. ნაციონალური ტანისამოსი აცვიათ და საკუთარ ცხენებზე სხედან; ცხენებისთვის ცალკე ფული მიეცემათ.

მუშათა ამომრჩევლების არჩევნები. ამ დღეებში მოყვანილი გვქონდა ცნობა 2 ამომრჩევლის არჩევის შესახებ. სულ კი 17 უნდა არჩეულიყო: დანარჩენ 15-ს ასარჩევათ პეტერბურგის მუშათა რწმუნებულნი 7 აპრილს შეიკრიბენ, ძალიან ცხარე კამათი გაიმართა. უფრო მოწინავე მუშები იმ აზრის იყვნენ, ჩვენ არა ვართ პეტერბურგის მუშების უმეტესობის რწმუნებულნიო, ჩვენ მხოლოდ რამდენიმე ათასმა ამოგვირჩიაო, ისიც ყველაზე ჩამორჩენილებმა, შავ რაზმელებმა, რომლებმაც მუშების უმრავლესობის დადგენილებას გადაუხვიესო; ის ამტობენ, რომ დავიშალნეთ და არავის ავირჩიოთ, მით უმეტეს, რომ სულ ერთია ჩვენი 17 ამომრჩეველი დანარჩენს 60-ში გაითქვიფება და თავის კანდიდატს ვერ გაიყვანსო. მეორე მხარე ამ სიტყვებმა ძალიან გააბრაზა: თქვენ რევოლიუციონერები ხართო, უვიროდენ, თქვენ უნდა მთავრობს დაემორჩილოთ, რაკი მთავრობამ გიბრძანათ აირჩიეთო, უნდა აირჩიოთო. ბევრი კამათის შემდეგ არჩევნები შესდგა. საქმე უინციდენტოთ დასრულდა.

ქაღალდის ფული. ნაადგომევს სახელმწიფო ქაღალდების მომმზადებელი ექსპედიცია შეუდგა მანეთიან, ხუთმანეთიან და ასმანეთიან ქაღალდის ფულის ბეჭვდას.

ლ. დეიჩი ავათ არის. ცნობილ სოც.-დემოკრატის ლევ დეიჩის თხზულებების გამომცემელმა ქ-ნმა გაუტენბერგმა მოახერხა მისი ნახვა ციხეში. ციხის ექიმს უთქვამს, დეიჩს ცინგა აქვს დაწყობილიო: ლოყები, ღრძილები დასიებია და თვალები ეცრემლება. ქ-ნ რაუტენბერგს თავმდებობით უნდოდა გამოეშვებინა, მაგრამ ჟანდარმთა სამმართველომ ისეთი უშველებელი თანხა მოითხოვა, რომ ეს ვერ მოახერხა. დეიჩის მდგომარეობა კი ისე საშიშია, რომ აუცილებლათ საჭიროა ექიმობა.

პროვინცია. ციმბირის რკინის გზამ განკარგულება მიიღო, რომ ყოველ მთავარ სადგურზე უნდა სულ მუდამ მზათ იყოს დამჯდარი მატარებელი, რომელიც 800 სალდათს წაიღებს.

— პიატიგორსკის პოლიტიკური საპატიმროდან 250 ახალგაზრდა კუბანის მე 3-მე პლასტუნთა ბატალიონის **კაზაკების ჩასამწყვდევათ** 29 კაცი, რომელიც ამ ციხეში იყდა, სხვაგან გადაიყვანეს.

აგრარული მოძრაობა. „XX ვეკ"-ს ვარშავიდან დეპეშით აცნობებენ: „უკიდურეს პარტიების აგიტაციამ ძალიან ხელი შეუწყო აგრარულ მოძრაობ ს მთელ პოლონეთში; სოფლის მუშები სულყველგან გაფიცვას აჩქარენ და ჯერ-ჯერობით მხოლოდ ეკონომიურ მოთხოვნებს აძგენენ. მემამულეები შეეროდენ და გადასწყვიტეს არ დაუთმონ. მოსალოდნელია სერიოზული უწესოება. ბევრ მამულებში ჯარია ჩაყენებული.

უცხოეთი

საფრანგეთი. ფოსტის მოსამსახურეების გაფიცვა თანდათან მწვავდება. საზოგადოებრივ საქმეების მინისტრი ლუი ბარტიუ კატეგორიულათ ამბობს არა თუ დათმობაზე, გაფიცულებთან მოლაპარაკებაზეც კი. ამ გვარათ კრიზისი ჯერ-ჯერობით გრძელდება, მიუხედავათ იმისა, რომ ბარტიუ თითქმის ყოველ დღე ითხოვს მოსამსახურეებს ფოსტიდან.

მთავრობის ♦ ჯიუტობამ ძლიერ აადელვა სხვა მუშებიც, რომელნიც სახელმწიფო წარმოებაში და არსენალებში მუშაობენ: ისინი გრძნობენ რომ კლასობრივი სოლიდარობა ვალდებულათ ხდის მათ პროტესტი გამოუცხადონ მთავრობას და თუ საჭირო აქნა გაფიცვით მხარიც დაუჭირონ თავის ამხანაგებს. ამიტომ შესაძლებელია, რომ სარიენის სამინისტრო თავისი ჯიუტობით დიდ გაფიცვებს გამოიწვევს საფრანგეთში.

მუშების ასეთი გამორიტება მით უფრო საზარალოა ბურჟუაზიულ პარტიებისთვის, რომ ახლა საფრანგეთში საარჩევნო კამპანია იწყება... პარიზის ქუჩები საარჩევნო აფიშებითაა აჭრელებული. სოცი დისტები ამ არჩევნებზე პირველათ გამოდიან, როგორც გაერთიანებული პარტია. სენის სოციალისტური ფედერაცია ბლოკით ავრცელებს თავის პროკლამაციებს, რომელშიც ის უხსნის პროლეტარიატს კაპიტალისტური საზოგადოების უკუღმართობას და იწვევს მას ხმა მისცეს შეერთებული მუშათა პარტიის კანდიდატებს, რომელნიც იბრძვიან დემოკრატიის და სოციალიზმის დასამყარებლათ.

უნგრეთი. უნგრეთში აღდგომის კვირაში გაცხარებული საარჩევნო აგიტაცია სდუღდა. კანდიდატები შავ ყველა ოლქებში წამოყენებული და უმეტესობამ საარჩევნო სიტყვებიც კი წარმოსთქვა. სოცი დისტებმა, რომელთაც აქამდე მხოლოთ ორი დეპუტატი ჰყავდა პარლამენტში, ახლა 120 კანდიდატი წამოაყენა. ბურჟუაზიული პარტიების კოალიციამ შესთანხმდა საერთო კანდიდატების წამოყენების შესახებ, რომელიც ეროვნული იდეის და მრეწველობის დამცველათ გამოდიან.

დეპეშები

(პეტერბ. და რუსეთის დეპეშათა სააგენტოებისაგან).

12 აპრილი.

ლოძი. გუშინ 43516 ამრჩეველში ოთხი ნაწილიდან არჩევნებში მონაწილეობა მიიღო 32236 კაცმა. პირველ და მეორე საპოლიციო ნაწილში ებრაელების კანდიდატებმა გაიმარჯვა; მესამე და მეოთხეში კი—ქრისტიანების.

ვორონეჟი. ... ჩვეულებრივ გუბერნიის ერობის კრებამ, რომელიც სახელმწიფო საბჭოს წევრის ასარჩევათ მოწვეული იყო, ხრუშჩევის წინადადებით ერთხმათ დაადგინა, რომ სახელმწიფო საბჭოს წევრის მიზანი უნდა იყოს საბჭოს რეორგანიზაცია და ერობის წარმომადგენლობითი დაწესებულებათ გადაქცევა საყოველთაო, თანასწორი და პირდაპირი კენჭის ყრით.

პეტერბურგი. სამოსამართლო პალატამ განიხილა ექვსი პოლიტიკური საქმე. გლეხს ბაბკოვს, რომელიც ჯარის კაცებში პროპაგანდას ეწეოდა, ერთი წლით დაპატიმრება მიუსაჯეს. ჩერნიავსკის და ტუნდერს, რომლებსაც ბრალდებოდა არა ლეგალური ლიტერატურის გავრცელება, ერთი წლით და ოთხი თვით დაპატიმრება მიუსაჯეს, დანარჩენები კი გაამართლეს. ქალაქის სამართველომ უმუშევრათ დარჩენილი მუშების დეპუტაცია მიიღო. სამმართველომ დაადგინა, რომ სამუშაოსთვის გადაიდოს სამ მილიონ მანეთამდის და 500,000 მ. ავანსათ მისცეს. უმუშევრათ დარჩენილი მუშებიდან კომისია აირჩიეს.

ხერსონი. სახელმწიფო საბჭოს წევრათ ერობიდან აირჩიეს სოსკოვინი, რომელიც ადგილობრივი მეურნეობის მმართველის თანაშემწე იყო.

კოსტრომა. დღისით, თავის სახლში, გაძარცვის დროს მოკლეს 73 წლის მღვდელი ბუშევსკი, 73 წლის მისი მეუღლე და მოსამსახურე ქალი სამი კაცი ეჭვით დაიჭირეს.

კიევი. სესხს სიამოვნებით ხელს აწერენ. განსაკუთრებით წვრილი კაპიტალისტები მსხვილ კაპიტალისტებიდან მხოლოდ ტერეშენკომ 500,000 მან. მოაწერა ხელი.

მოსკოვი. უნივერსიტეტში მეცადინეობას 17 აპრილს დაიწყებენ და გაგრძელდება 15 ივლისამდე. მუშათა ამრჩევლებმა თავის კანდიდატს სახელმწიფო საბჭოში სრული უფლება მისცეს მუშათა ინტერესების დასაცველათ მაგრამ სოც.-დემოკრ. პროგრამა უარყვეს. რუსეთის ხალხის ს ეზდი გრამა უარყვეს. რუსეთის ხალხის სიეზდი შემოდგომაზე დაიხურა. შემდეგი სიეზდი იქნება კიევში.

ადესა. სახელმწიფო დუმის წევრათ კადეტები ასახელებენ პროფესორ შეპკინს.

ნიჟნი-ნოვგოროდი. გუბერნატორმა აკრძალა „ნიჟეგოროდის ლისტოკი".

მარიუპოლი. იანვარში დატუსაღებული რკინის გზის ინჟინრები კრისტი და მიხეილოვი გირაოს ქვეშ გაათავისუფლეს.

ვარშავა. საღამოს ცხრა საათზე არჩევნები დასრულდა. არჩევნების დროს შეტაკება მოხდა. მოკლეს ერთი სოციალისტი, რომელიც არჩევნებს ხელს უშლიდა და მეორე ხალხის გრძნობების შეურაცყოფისათვის დასჯრეს.

ლონდონი. გაზ. „მორნინგ პოსტი" აღნიშნავს, რომ რუსეთის სესხზე მეტადრე წვრილი კაპიტალისტები აწერს ხელსო. ეს ფაქტი ინგლისის და რუსეთის ხალხის სიმპატიას ამტკიცებს.

ვენა. მინისტრმა ახალ რუსეთის სესხს ბირჟაზე ნება დართო.

ბერლინი. გაზ. „კრეიცეიტუნგი" ფიქრობს, რომ კადეტების პარტიას დუმაში მტკიცე ნიადაგი არ ექნება, ვინაიდან მათი პროგრამა საარჩევნო ხმების შესაძენია და მეტი არაფერიო.

სან-ფრანცისკო. ოკლენდომთან გუშინ ტელეგრაფის მავთულები აღადგინეს. რკინის გზით მიმოსვლა უკვე დაიწყეს, ადრე ელექტრონით განათებასაც აღადგენენ. 200 ექიმი იკვლევს მცხოვრებლების სიჯანსაღეს და ამ მიზნით სახლებში დადიან. საზოგადოებრივი სახლები 107 დამწვარი სახლები 107 დამხლვევ საზოგადოებაშია დაზღვეული. ნიუიორკის ექსპერტები ზარალს 185 მილიონამდი თვლიან, ადგილობრივი კი 170—200 მილიონ დოლარამდის.

13 აპრილი.

პეტერბურგი. გაზ. „რუსკოე გოსუდარსტვოს" გაუგია, რომ იაპონიის მთავრობამ ჩინეთის და რუსეთის ბანკს მოთხოვნილება წარუდგინა, რომ პორტ-არტურის გადაცემის დროს ბანკში იყო ფულები, რომელიც იაპონიის გადასცეს. უკეთუ უარს ეტყვიან ამ ფულების გადაცემაზე, მაშინ იაპონიის მთავრობა კონფისკაციის უაზამს იმ ქონებას, რომელიც რუსეთის და ჩინეთის ბანკს ეკუთვნის. როგორც იმ წიგნებიდან სჩანს, რომელიც იაპონელებმა წაიღეს დიდძალი ფულები ყოფილა.

ნოვოჩერკასი. მემამულეებმა სახელმწიფო საბჭოს წევრათ აირჩია ნაფიცი ვექილი პროგრესისტი.

ვარშავა. იმ პოლიტიკურ დამნაშავეთა რიცხვში, რომლებიც ამას წინეთ ციხიდან წაიყვანეს, ორს ბრალათ ედება პრივისლიანის რკინის გზის უფროსის მოკვლის განზრახვა, ერთს—სახალხო სკოლების ინსპექტორის მოკვლის განზრახვა, დანარჩენებს კი გოროდოვოის, სალდათის და სხვების სიკვდილი.

ბრესლიტოვსკი. ვაჭარ ბიშკოვიჩთან ანარქისტების სახელით ვილაცეები მივიდენ და ფული მოთხოვეს. პოლიციამ ერთი მათგანი დაიჭირა.

ნიჟნი-ნოვგოროდი. ახალ სესხზე ხელის მოწერა უდრის 1,830,800 მ.

პოლტავა. იარმარკაზე ყაზახებსა და გლეხებს შორის შეტაკება მოხდა, გლეხებმა უკან დაიხიეს,

ვარშავა. 80 ამრჩევლებიდან ვარშავაში აირჩიეს 60 ნაც.-დემოკრატიული პარტიის წარმომადგენელი. დანარჩენი 20 ებრაელებია—ყველა კონსერვატორები. მუშების ამრჩევლებთან ერთათ ნაციონალ. პარტიას აქვს 63 ხმა ოცის წინაამდეგ რუსების უმრავლესობამ ნაციონ.-დემოკრატებს მიცა ხმა. სოციალისტებს არჩევნებში მონაწილეობა არ მიიღია,

მოსკოვი. დღეს ორ საათზე ახალ რუსეთის სესხზე ხელის მოწერა შეწყდა. მოსკოვში 100 მილიონ ფრანკზე მოაწერეს ხელი. ბირჟაზე ამბობდენ, რომ სესხი 20 ჯერ დაიფარებაო. წვრილ ხელის მომწერლებს დააკმაყოფილებენ. მოსკოვიდან 52 ვერსის მანძილზე საქონლის მატარებელი ერთი მეორეს დაეჯახა. რამდენიმე ვაგონი დაიმსხვრა. კონდუქტორები დაჭრილია.

პეტროკოვი. სესხზე ხელის მოწერა უდრის 155,000 მ.

კოვნო. სესხზე ხელის მოწერა უდრის 400,000 მან.

ამსკი. სახელმწიფო საბჭოს წევრების არჩევნების დღე გამოაქვეყნეს. 29 აპრილს ოლქის ყველა ნაწილში რწმუნებულების არჩევნები მოხდება, ვოლოსტებიდან და ყაზახების სტანიციდან 14 მაისს. 21 მაისს მოხდება რწმუნებულების სიეზდი.

ბელასტოკი. კლეცკის მაღაზიაში ყუმბარა გადააგდეს. აფეთქებიდან 10,000 მან. ზარალია. კლეცკის შვილი დაჭრილია. შლოსმანის საქსოვ ფაბრიკაში მუშები გაფიცულია. მუშები 10% ქირის მომატებას ითხოვენ. ფაბრიკანტი ქირის მომატებაზე უარს ამბობს.

კალიში. მთავრობის და დრაგუნის პოლკის წარმომადგენლების თან დასწრებით ქალაქს გარეთ გააგდეს ყუმბარა რომელიც გრაფ კელერს ესროლეს და არ გასკდა. ყუმბარა მიწაში ჩაფლეს, ზევიდან ორმოდი ხე დაადვეს და პატრუქს ცეცხლი მოუკიდეს. ყუმბარამ ხის ნაჭრები ნაკუწ-ნაკუწათ აქცია. ექსპერტებმა დაამტკიცეს, რომ ყუმბარა დინამიტით და სპილენძის ნაჭრებით ყოფილა გატენილი.

პეტერბურგი. „ნოვოე ვრემია"-ში იყო დაბეჭდილი, რომ კოლპინოში გაპონის დასახიჩრებული გვამი ტალახში ნახესო. გაზ. „რუსკოე გოსუდარსტვო" ამბობს ამის შესახებ, რომ ეს ცნობა სიმართლეს მოკლებულია, იქ ნახეს ვილაც უცნობის გვამი, რომელიც ისე გახრწნილიყო, რომ აშკარათ ემჩნევა შემოდგომაზე უნდა იყოს მკვდარი.

რიგა. სესხზე ხელს აწერენ. ჯერ-ჯერობით 25 მილიონ ფრანკზე არის ხელი მოწერილი.

ელეცი. სესხზე ხელს აწერენ, მღ. ზუენგოროდის ორი მკვლელი დეიჭირეს.

პენზა. სახელმწიფო საბჭოს წევრათა კრებიდან აირჩიეს მაზრის წინამძღოლი უკიდურესი მემარჯვენე.

ზემლინსკი. ღამით ადგილობრივ ფოსტა-ტელეგრაფის განყოფილების კანტორას დაეცენ. მძარცველებმა კარები შეანგრიეს და შევიდენ შიგ, მაგრამ მორიგმა ფოსტალიონმა სროლა აუტეხა. მძარცველები გაიქცენ.

პეტერბურგი. თუმცალა ახალ სესხზე ხელის მომწერლების რიცხვი დანამდვილებით არ იციან, მაგრამ პარიჟში, ლონდონში, ამსტერდამში დიდათ გასაღდა, ვენიდანაც დანამდვილებითი ცნობა სესხზე ხელის მოწერის შესახებ არაა, მაგრამ როგორც ვიცით იქაც ძლიერ საღდება. საზღვარ გარეთის ფინანსისტების სიტყვით ასეთი გამარჯვება ამტკიცებს რუსეთის პრესტიჟს.

კალუგა. სახელმწიფო საბჭოს წევრათ ერობამ აირჩია კონსერვატორი.

პეტერბურგი. შინაგან საქმეთა მინისტრმა საჭიროთ დაინახა დუმის გახსნის წინა დღეებში პოლიტიკური პარტიების სიეზდებს ნება დართოს. შინაგან საქმეთა მინისტრი გაზეთების ცნობას, ვითომ ოცი ათასი დუმის წევრები პეტერბურგში უნდა იყვნენო, უარყოფს.

ლავროვი, რომელიც რუსებს ებრაელების დასარბევათ იწოდებდა სამართალში მისცეს. გაზ. „სტრანის" და „რეჩის" რედაქტორი სამართალში მისცეს იმ წერილის დაბეჭდვისათვის, რომელიც 35 და 28 №-ში იყო მოთავსებული.

ლანსი. ჩრდილოეთ დეპარტამენტში და პადეკალეში მშვიდობიანობაა. მეტალურგიულ ქარხნებში მუშაობა დაიწყეს.

ბერნი. დაიჭირეს რუსის ებრაელი, რომელსაც უნახეს ასაფეთქებელი ნივთები და ანარქისტული შინაარსის ბროშიურები.

ლონდონი. რუსულ სესხზე ხელის მოწერა კარგათ მიდის. ხელის მოწერა დაკეტა დილის 11 საათსა და 30 წ. ხელს აწერდენ უმთავრესათ წვრილი კაპიტალისტები.

პარიჟი. 12 საათზე უკვე აშკარა შეიქნა, რომ რუსეთის სესხზე ხელის მოწერა კარგათ წავა.

ტოკიო. იაპონიის მთავრობას მიზნათ აქვს მარკიზ იტო დანიშნოს კვანტუნის ნახევარ კუნძულის და მანჯურიის იმ რკინის გზის მართველათ, რომელიც იაპონიას და კორეას ეკუთვნის.

ტოკიო. 13 აპრ. სამხედრო ალლუმზე დასასწრებლათ მოვიდა სიამის პრინცი, სიამის ჯარის უფროსი. ერთი სიამის გემთსაშენებელი ქარხანა ცდილობს, რომ სიამის სახელმწიფომ კრეისერის გაკეთება მიანდოს. სიამის საზღვაო ოფიცრები ახლა იაპონიის ჯარში მსახურებენ სამხედრო განათლების შესავსებათ.

პარიჟი. ბევრ ბანკის წარმომადგენლებმა ტელეგრამა გაუგზავნეს ვიტეს. ულოცავენ სესხის კარგათ ჩავლას.

ბერლინი. 13 აპრ. დღეს ბირჟაზე რუსეთის ფასიანი ქაღალდები მტკიცეთ იდგა, განსაკუთრებით ბოლოს, როცა მოვიდა ლონდონიდან ცნობა, რომ იქ სესხზე ხელის მოწერა დაიხურა. ბევრი ფინანსიური წრის მოღვაწეები ულოცავენ ვიტეს გამარჯვებას.

რედაქტორ-გამომცემელი **გრ. მახარაძე.**

თფილისი, ელიზბეტის ქუჩ, სტამბა კ. თავართქილაძის, № 17.